National Library 56 253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
National Library Bibliothèque Nationale
JUN 2 1981
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX
B103/C/4/5

Second class mail registration number — 1889.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

V A B A D E   E E S T L A S T E   H Ä Ä L E K A N D J A

Nr. 37 (2769) XXX aastakäik | Neljapäeval, 14. mail 1981 — Thursday, May 14, 1981 | Üksiknumbri hind 50 centi

Jõupoliitika ohustab rahu

Demonstratsioonid välisminister Haigi vastu Syracuse'i ülikoolis

SYRACUSE — Ühendriikide välisminister Alexander Haig pidas kõne Syracuse ülikoolis, kus ta deklareeris, et ta ei kavatse välisministri kohalt lahkuda nagu mõnelt poolt seda reklaamitakse. Minister Haig analüüsis eriti N. Liidu poliitilist ja sõjalist tugevust, mainides, et N. Liidus võib märgata vaimset väsimust, mis viib vastu tumedale tulevikule. Selline olukord on siiski rahvusvaheliselt väga ohtlik, kuna see võib mõjutada N. Liidu juhtkonna sõjaliste seikluste üritamisele.

Minister Haigi esinemise ajal olid pahempoolsed üliõpilased korraldanud demonstratsioone ja meeleavaldusi ning sadakond üliõpilast lahkus ministri kõne ajal demonstratiivselt saalist.

Umbes 50 kõne segajat, kes ei kuulunud üliõpilaste hulka, häirisid ministrit pidevalt vahelehüüetega, süüdistades teda Salvadoris diktaatorliku valitsuse toetamises.

Minister Haig mainis oma sõnavõtus, mille ta esitas ülikooli lõpuaktusel, et N. Liit tahab läänemaailmast importeerida tehnoloogiat, tarbekaupasid, toiduaineid ja masinaid, et päästa oma majanduselu kokkuvarisemisest.

Vaatamata oma nõrkustele on N. Liit siiski üles ehitanud tugeva sõjamasina, mis on võimeline opereerima globaalses ulatuses.

Minister rõhutas, et praegust maailmarahu ohustab kõige rohkem Moskva jõupoliitika.

Kuna eelolev esmaspäev, 18. mai, on Kanadas Victoria Day nime all tuntud üldine püha, siis on „Vaba Eestlase" toimetus, talitus ja trükikoda sel päeval suletud. Järgmisel nädalal ilmub üks „Vaba Eestlase" number, mis kannab teisipäeva, 19. mai kuupäeva.

„Vaba Eestlase" toimetus ja talitus

T.E.S. Lasteaia emadepäeva puhul kinnitasid gaidid igale saabuvale emale rinda lilleõie. Pildil gaid tänulille ühele eesti emale rinda kinnitamas.
Foto: Vaba Eestlane

Teadaanne Kanada eestlastele

I

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas (EKN) XI koosseisu valimised peetakse ajavahemikul 6. juunist kuni 15. juunini 1981. a., viimane päev kaasa arvatud. Valimised toimuvad valijaile kättesaadetavais juhiseis ettenähtud korras.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas XI koosseisu kandidaatideks on üles seatud ja Valimiste Peakomitee otsusega 5. maist 1981. a. kinnitatud järgmised isikud:

			Sünniaasta
1.	Altosaar, Erik	Thornhill, Ont.	1945
2.	Amolins, Roland Enno	Welland, Ont.	1952
3.	Andre Lupp, Maiki	Toronto, Ont.	1957
4.	Aruja, Henny	Toronto, Ont.	1924
5.	Ehvert, Sven	Toronto, Ont.	1929
6.	Epner, Mati	Toronto, Ont.	1943
7.	Heinsoo, Edgar	Montreal, Que.	1913
8.	Helde, Leida	Montreal, Que.	1934
9.	Jurs, August	Brantford, Ont.	1915
10.	Jõgi, Kalju	Toronto, Ont.	1927
11.	Jõgi, Martin Ilmar	Toronto, Ont.	1955
12.	Järvalt, Johannes	Toronto, Ont.	1952
13.	Järve, Jaak	Toronto, Ont.	1956
14.	Jürima Ülo.	Toronto, Ont.	1922
15.	Kala, August	Toronto, Ont.	1905
16.	Kaldma, Väino	Sault Ste. Marie, Ont.	1923
17.	Kaljuste, Kadi Mai	Toronto, Ont.	1956
18.	Kerson, Stella	Toronto, Ont.	1920
19.	Kiilaspea, Enn	Toronto, Ont.	1932
20.	Kittask, Avo	Toronto, Ont.	1944
21.	Kivi, Hans	Toronto, Ont.	1924
22.	Kivik, Jaak	Toronto, Ont.	1952
23.	Kängsepp, Alex	Toronto, Ont.	1925
24.	Laaneots, Heino	Montreal, Que.	1928
25.	Leivat, Laas	Toronto, Ont.	1941
26.	Lepnurm, Enno	Vancouver, B.C.	1923
27.	Lindaja, Endel	Hamilton, Ont.	1925
28.	Lupp, Hans	Toronto, Ont.	1921
29.	Läte, Anne	Toronto, Ont.	1943
30.	Marten-Sehr, Reet	Toronto, Ont.	1949
31.	Matsoo, Mati	Toronto, Ont.	1938
32.	Mitt, Tiina M.	Toronto, Ont.	1956
33.	Moks, Raffi	Toronto, Ont.	1925
34.	Möldre, Peeter	Montreal, Que.	1910
35.	Nõmmik, Tõnis	Toronto, Ont.	1933
36.	Oljum, Rudolf	Vancouver, B.C.	1918
37.	Pahapill, Karl	Toronto, Ont.	1958
38.	Pent, Walter H.	Ottawa, Ont.	1920
39.	Petersoo, Udo	Mississauga, Ont.	1934
40.	Pihl, Märt	Thornhill, Ont.	1939
41.	Piiroja, Rein	Toronto, Ont.	1928
42.	Piirvee, Raimund	Petawawa, Ont.	1923
43.	Puhvel, Martin	Montreal, Que.	1933
44.	Romet, Tiit	Toronto, Ont.	1951
45.	Saarniit, Joann	Toronto, Ont.	1912
46.	Salumets, Aksel	Toronto, Ont.	1920
47.	Salurand, Enn	Toronto, Ont.	1903
48.	Taul, Eneri	Toronto, Ont.	1942
49.	Teder, Harald	Mississauga, Ont.	1910
50.	Tõsine, Tõnu	Toronto, Ont.	1950
51.	Valge, Nikolai	Toronto, Ont.	1924

II

Ülesseatud kandidaatide hulgast võib hääletada kuni 45 kandidaadile. Vastavalt saadud häälte arvule Valimiste Peakomitee teeb kindlaks, kes kandidaatidest osutub valituks EKN liikmeks ja kes jääb liikme kandidaadiks.

III

Proteste või kaebusi valimistel ilmnenud oluliste puuduste ja vigade kohta võib esitada Valimiste Peakomiteele kolme päeva jooksul vastava olukorra ilmsiks tulekust. Protest peab olema Valimiste Peakomitee käes mitte hiljem kui 7 päeva pärast valimistagajärgede väljakuulutamist. Peakomitee otsus neis küsimusis on lõplik.

IV

Valimismaterjalid (valimissedel koos nimelise tunnistusega ja tagastamisümbrik) saadetakse kõigile valijate nimekirja võetud isikuile hiljemalt 1. juunil 1981. a.

Valimistel omab hääleõiguse iga Kanadas elunev eestlane, kes 15. juuniks 1981 on saanud 18 aastat vanaks ja kes on võetud Valimiste Peakomitee juures peetavasse valijate nimekirja.

Igal hääleõiguslikul eestlasel on õigus kontrollida enda võtmist valijate nimekirja ja nõuda selle täiendamist kuni valimiste viimase päevani. Selleks tuleb pöörduda Valimiste Peakomitee poole kas kirjateel (aadressil: c/o Eestlaste Kesknõukogu Kanadas, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6), otseselt või telefoniteel (tel. 465-2219).

Soovitav on hääletada kohe pärast valimismaterjali kättesaamist. Valimiste viimane tähtpäev on 15. juuni 1981. a., kusjuures arvestatakse hiljemalt 16. juuni 1981. a. postitempleid kandvaid tagastamisümbrikke.

Torontos, 5. mail 1981.

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas
Valimiste Peakomitee.

Atentaat paavstile Roomas

ROOMA — Paavst John Paul II, kes sooritas oma iga kolmapäevast ringsõitu Roomas, langes atentaadi orhviks, kui ta oli saabumas Vatikani väljakule. Esialgul ei ole teada kuivõrd raske on vigastus, kuid paavst langes kokku tema haavast tekkinud verelompi ja viidi kiires korras Rooma parimasse haiglasse. Politsei vahistas laskja, kes oli tumedanahaline, mitte itaalia keelt rääkiv mees.

Jaan Ehlvest esindab N. Liitu

Noorte malemaailmameistrivõistlustele sõitjat selgitaval turniiril Buhhaaras tuli 9 punktiga võimalikust 13-st esikohale tallinlane Jaan Ehlvest. Selle turniiri võitmine andis talle õiguse esindada N. Liitu tänavu augustis Mehhikos toimuvatel noorte maailmameistrivõistlustel.

Prantsusmaa läheb vastu ärevatele aegadele

Jacques Chirac parempoolsete uueks juhiks?

PARIIS — Prantsusmaa läheb pärast sotsialist Francois Mitterandi võitu äsja toimunud presidendivalimistel vastu väga ebakindlale ajajärgule, mainivad poliitilised vaatlejad. Eeskätt tuleb prantslastel juba käesoleva aasta juunis üle elada uued pinevad valimised, kuna uus president Mitterand kavatseb parempoolsete kontrolli all oleva parlamendi laiali saata ja üritada uute valmistega selle viimist pahempoolsete kontrolli alla.

Prantsusmaa liitlased vaatavad mureliku pilguga Prantsusmaa tulevikule ja ootavad suure pinevusega, millal president Mitterand hakkab rakendama oma sotsiaalseid reforme ning suurettevõtete natsionaliseerimisprogrammi.

Viimaste presidendivalimiste tulemused on juba Prantsusmaa majanduselus märgatavad, kuna prantsuse frank on langenud võrreldes Ühendriikide dollariga ja saksa margaga

ning valitsus on võtnud tarvitusele erakorralised abinõud, et takistada kapitali väljavoolamist Prantsusmaalt.

Valimistel kaotanud parempoolne president Giscard tõmbub tõenäoliselt aktiivsest poliitilisest elust tagasi ja tema asemele astub tuntud gaullist Jacques Chirac, kes üritab kõigi parempoolsete jõudude koondamist oma selja taha.

Mõned poliitilised vaatlejad on isegi arvamisel, et Chirac on Giscardi kaotuse peasüüdlane, kuna ta ei andnud gaullistide täielikku toetust endisele presidendile ja osa gaulliste andsid oma hääled Mitterandile.

Valimiste lõplike tulemuste põhjal andsid Mitterandile oma hääled 15.714.598 valijat, kuna Giscard sai 14.647.787 häält.

ESTO-84 asukoht ja aeg kinnitamisele

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas ja Sihtasutus Eesti Päevade juhatused korraldavad neljapäeval, 28. mail algusega kell pool 8 õhtul Toronto Eesti Maja keskmises saalis eesti organisatsioonide esindajate koosoleku, kus tuleb kinnitamisele ESTO-84 asukoht, pidustuste korraldamise aeg ning pidustuste komitee. Kutsed sellest koosolekust osavõtuks saadetakse käesoleva nädala lõpul välja 130-le Kanadas tegutsevale eesti organisatsioonile ja kogudusele. Järgmised Ülemaailmsed Eesti Päevad kavatsetakse korraldada 1984. aasta juulikuu teisel nädalal Torontos, kuna sama kuu esimene nädal oleks reserveeritud skautliku nooruse suurlaagrile Kotkajärvel.

Vene raketid Liibanonis

Süüria õhutõrje tulistas rakettidega iisraeli lennukeid

BEIRUT — Samal ajal kui Ühendriikide presidendi erisaadik Philip C. Habib teeb Kesk-Idas suuri pingutusi, et vähendada pinevust Süüria ja Iisraeli vahel, jatkavad mõlemad pooled agressiivseid aktsioone, mis võivad viia suurema sõjalise kokkupõrkeni, mille lõpptulemusi on raske ette näha. Möödunud teisipäeval tulistasid Süüria õhutõrjepatareid venelastelt saadud rakettidega Liibanoni kohal lendavaid iisraeli võitluslennukeid, kuid tunnistajate andmete kohaselt ei saavutanud nad tabamusi.

Iisraeli peaminister Begin on mitmel korral ähvardanud, et ta annab iisraeli õhujõududele käsu nende raketipatareide hävitamiseks kui Süüria neid kiiresti ära ei vii,

kuid seni on ta Habibi rahuläbirääkimiste taustal rakettide hävitamisega viivitanud.

Habibi läbirääkimised Süüria presidendi Hafez Assad'iga ei ole andnud loodetud tulemusi, kuna president keeldub rakettide välja viimisest Liibanonist.

Süüria kasutab Liibanonis vene päritoluga SAM õhutõrjerakette, mis on saadetud N. Liidust Süüriale koos muu relvastusega. Süüria on viimasel ajal sõlminud väga tihedad sidemed N. Liiduga, kes kasutab Süüriat oma Kesk-Ida poliitika tugisambana.

Süüria ja N. Liidu vahel on sõlmitud sõprusleping ning N. Liidu välisministri abi Georgi Kornijenko külastas möödunud nädalal Damaskust, et pidada nõu Süüria poliitika suhtes lähemas tulevikus.

Eesti Abistamiskomitee puhkekodu

EHATARE

pidulik nurgakivi panek toimub laupäeval, 30. mail 1981 kell 3 p.l. 40 Old Kingston Rd. Scarboro

Kavas: Avasõna EAK esimees A. SEPA

Tervitus väliskülalistele — DR. J. ROOS

Vaimulik talitus — Piiskop K. RAUDSEPP

Nurgakivi asetamine ja õnnistamine

Kaastegevad: Estonia Orkester — juhatab U. Kook ja Eesti Pensionäride Klubi laulukoor — juhatab E. Tobreluts.

Kõne — E. V. aupeakonsul I. HEINSOO — Tervitused.

Lõppsõna — HANS KIVI

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $32.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto , Ont. M6J 2H2

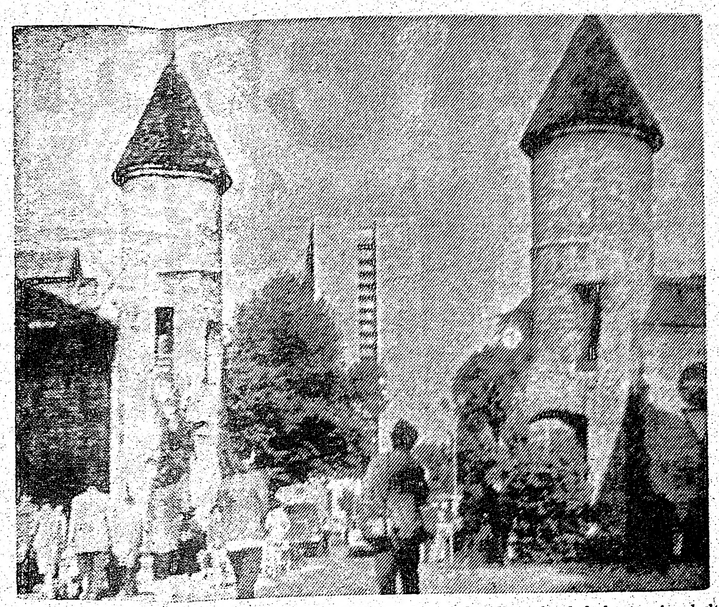

Vana ja uus Tallinn. Vene okupatsiooni ajal Tallinna rajatud Viru hotell (paistab kahe torni vahelt) ei sobi arhitektuuriliselt Eesti pealinna vanade tornidega Viru tänaval nagu see nähtub juuresolevalt pildilt.

Kommentaarid

See oli 6. oktoobril 1979. aastal kui N. Liidu parteijuht ja president Leonid Brezhnev, kellele kuulub N. Liidus enam-vähem absoluutne võim, tuli avalikkuse ette suurejoonelise ettepanekuga: N. Liit tõmbab Ida-Saksamaalt välja 20.000 vene sõdurit — mida pakuvad lääneriigid sellele suurele rahuzhestile omalt poolt vastutasuks? Brezhnev tegi oma pakkumise Ida-Berliinis viibides ja kinnitas sõdurite väljaviimisele lisaks, et N. Liidu valitsus on otsustanud Ida-Saksamaalt välja viia ka 1000 vene tanki.

Ettepanek oli tõesti ahvatlev ja pani läänemaailma riikide sõja- ja rahueksperdid päid murdma, millega tasuda venelastele nende suurt rahuarmastavat zhesti, mis lõhnas isegi rohkem Nobeli rahuauhinna järele kui Iisraeli peaministri Menachem Begini lubadused Kesk-Idas rahu sõlmimiseks.

On siiski ka neid, kes pidasid seda suuremeelset pakkumist venelaste tavaliseks pettemanöövriks, milliseid minevikus läänemaailma ninapidi vedamiseks pidevalt oli rakendatud. Nagu nüüd on selgunud, oli nendel kahtlejatel ja umbusust haaratud poliitilistel vaatlejatel ning sõjameestel õigus — venelased viisid küll suure kisa ja käraga Ida-Saksamaalt Wittenbergi rajoonist minema sõdureid ja tanke ja näitasid isegi filme, kuidas terved väeosad jaamades rongidele paigutati ja minema sõidutati, kuid tegelikult toodi need väed kõik kiirelt jälle tagasi ja mõningate andmete kohaselt ulatus nende „reis" ainult ühele jaamavahele. Ida-Saksamaalt on lääne saabunud tunnistajaid, kes ütlevad, et vene punaarmee tankid saabusid juba „lahkumispäeva" õhtul roomikute ragisedes suure müra ja kolinaga oma kasarmutesse tagasi.

On andmeid, et N. Liidu ülemjuhatus on vastupidiselt Brezhnevi väidetele isegi oma punaarmeelaste arvu Ida-Saksamaal suurendanud ja keegi ei tea praegu täpselt kui palju on venelastel tanke ja hambuni relvastatud sõdureid Ida-Saksamaal. Igatahes Brezhnev ei ole viimasel ajal enam rääkinud oma suurest pakkumisest ja nähtavasti on Kremlis selgusele jõutud, et seekordne pettemanöövер ei läinud läbi ja isegi pimedusega löödud läänemaailmas leidub mõnikord nägijaid.

☆

Kanada ajakirjandus suhtub üldiselt võrdlemisi vaikselt ja leplikult Afganistani küsimuse maha matmisesse. Torontos näiteks ei ilmu enam üheski suuremas ajalehes juhtkirju venelaste okupatsioonijõudude vägivallategudest Afganistanis ja rahvusvahelise õigusnormide rikkumisest kõige jämedamal ja julmemal kujul. Näib, et venelased mängivad läänemaailma unustamisele ja mälu kaotusele, mis neid minevikus paljudest tülikatest asjadest puhtalt välja on toonud. Mõeldagu ainult Balti riikidele, mis omal ajal vägivallaga anastati kuid milledest läänemaailmas keegi ei taha enam rääkida, veel vähem mõni ajaleht must valgel kirjutada.

Kuid kõik ajalehed ja ajakirjanikud ei ole siiski Afganistani mängu maha matnud. Kui suured ajalehed ja nende toimetajad lühikese aastapäevade jooksul palju on unustanud, siis mõnede väiksemate ajalehtede toimetajad peavad asju ja sündmusi täpsemalt meeles ning nende südametunnistus on erksam ning nende moraalitunne tugevam kui mõnel kõrge tiitliga suurlehe toimetajal.

Võtke näiteks Ontarios Simcoe järve piirkonnas ilmuv väike kohalik ajaleht „Georgina Advocate", kes avaldas 22. aprillil oma kommentaatori Bob Johnsoni sulest ironiseeriva artikli Kanada spordijuhtide, eriti hokitsaari Al Eagelsoni kohta, kes organiseerib eeloleval sügisel Kanadas rahvusvahelisi hokivõistlusi vene rahvusmeeskonna osavõtul.

„Kujutage ainult ette, kes sel puhul siia tulevad," kirjutab ajakirjanik. „Venelased, samad venelased, kelledega võistlemist meie föderaalvalitsus ei pooldanud olümpiamängudel. Kanadalased rannikust rannikuni peaksid kirjutama peaministrile ja kohalikele

(Järg lk. 3)

Uus juht Prantsusmaal

Prantsusmaal möödunud pühapäeval toimunud presidendivalimistel juhtus see, mida paljud sealse poliitilise õhkkonna analüüsijad ennustasid — senine parempoolne president Valery Giscard d'Estaing sai lüüa ning tema asemele asus järgmiseks seitsmeks aastaks Prantsusmaad valitsema sotsialist Prancois Mitterand. Uueks presidendiks valitud Mitterandi valimisvõit ei olnud eriti suur ja seda ei saa võtta maalibisemisena, kuid sellest jatkus kui üle 52 protsendi valijaist andsid oma hääled temale ja Giscard pidi leppima alla 48 protsendi valimiskasti lastud häälega.

Prantsusmaa poliitilise elu tundjad ei ole eriti üllatunud Giscardi kaotuse pärast, kuna tema poliitilisele karjäärile viimast päeva kuulutavad kuuldused liikusid juba ammu õhus. Paljud eksperdid olid ühel arvamisel ,et Giscard oli kahtlemata teoreetiliselt tugev majandusmees, kuid ta ei olnud praktilise elu inimene ega küllalt paindlik poliitik. Ta pidas asjatut ja lootusetut võitlust üha kasvava tööpuuduse vastu ning kummalisel kombel ei suutnud ta vajalikku tihedat kontakti leida gaullistidega, kelledest paljud Giscardist pettunutena andsid oma hääled Mitterandile.

Kes on uus president Francois Mitterand ja mida on temalt loota Prantsusmaa riigitüürile asumisel?

Tema eluloo uurijad mainivad, et ta on väga keerulise minevikuga mees ning tema poliitilised tõekspidamised on teinud üsna tihti suuri uperpalle. Ta on hariduselt jurist ja alustas oma poliitilist karjääri varakult. Teise maailmasõja ajal langes ta sakslaste kätte vangi, kuid põgenes tagasi Prantsusmaale, kus teguses vastupanuliikumises, kuid oli mõningate andmete kohaselt ka sakslastega koos töötava Vichy valitsuse teenistuses. 1946. aastal valiti ta juba parlamenti ning aasta hiljem oli ta 30-aastaselt Paul Ramadieri valitsuses juba siseminister, tegutses pärast seda ka mitme teise valitsuse koosseisus. 1965. aastal kandideeris ta vähetuntud pahempoolse radikaalsotsialistide partei sildi all presidenditoolile, kuid sai kindral de Gaulle'ilt lüüa. Kuid Mitterandile hääletas siiski 45 prots. valijatest, millest võis järeldada, et ta suutis suuri masse mõjutada ja teda peeti tõusvaks täheks Prantsusmaa poliitilises taevas.

Kuid Mitterand vajas tugevamat baasi oma poliitiliste ambitsioonide rahuldamiseks ja 1971. aastal asus ta Prantsusmaa sotsialistide partei juhi kohale. Ta sõlmis koostöö kommunistidega ja läks pärast president Pompidou surma 1974. aastal jälle vastu uutele presidendivalimistele, kus ta vastaseks oli parempoolsete kandidaat Valery Giscard d'Estaing. Mitterand sai napilt lüüa, kuid sai üllatuslikult 49,2 protsenti häältest.

1977. aastal katkes kommunistide suurte nõudmiste tõttu koostöö Prantsusmaa sotsialistide ja kommunistide vahel ning Mitterand läks seekordselt presidendivalimistele vastu ilma kommunistidega kokkulepet sõlmimata. **Kui kommunistide kandidaat Marchais valimiste esimesel ringil läbi kukkus, siis andsid kommunistid oma toetuse Mitterandile ehkki uue presidendi kinnituse kohaselt tal kommunistidega mingit ametlikku kokkulepet ei olnud.**

Kogu läänemaailm ja ka kommunistlikud riigid ootavad suure pinevusega, millises suunas hakkab Prantsusmaa riigilaev purjetama uue kapteni juhtimisel. Mitterand deklareeris valimiskampaania ajal, et võimule saades natsionaliseerib ta terve rea suurettevõtteid ja suurpankasid, suurendab töötasusid ja sotsiaaltoetusi ning võtab tööpuuduse vastu võitlemiseks riigi teenistusesse tuhandeid uusi ametnikke ja töölisi. Välispoliitiliselt lubas ta edasi jääda truuks NATO toetajaks ehkki ta on mitmel puhul maininud, et ta ei taha olla Ühendriikide hüpiknukuks.

Kuid Mitterandi võidu puhul ei saa unustada, et see on alles pool võitu. Prantsusmaa parlament on praegu täielikult parempoolsete kontrolli all ja kui Mitterand tahab oma ideesid rakendada peab ta parlamendi laiali saatma ja välja kuulutama uued valimised, mis tõenäoliselt toimuvad eelolevas juunis. Nüüd kerkib aga taas esile koostöö loomise vajadus kommunistidega, eriti kui kommunistide juht Marchais juba toonitas, et kommunistid aitasid Mitterandi presidenditoolile ja nüüd tahavad nad selle eest ka uues valitsuses ministri kohtade näol õiglast tasu. See kommunistide nõudmine on uuele presidendile suureks probleemiks, kuna Prantsusmaa kommunistlik partei on lülitatud sajaprotsendiliselt Moskva liinile ja täidab truualamlikult Kremlist saadetud korraldusi. Prantsusmaal tekib seega oht, et tähtsad riiklikud saladused ja riigikaitse plaanid võivad sattuda kommunistide kaudu Kremli poliitbüroo koosolekutelauale.

Siin peituvadki suured küsimusmärgid, mis valmistavad palju muret läänemaailma teistele juhtidele Eriti kui Francois Mitterand on minevikus olnud paradoksaalne kuju, kes oma tõekspidamisi sageli on muutnud ja hüpanud ühelt oksalt teisele nagu olukord seda on nõudnud. Kas ta suudab Prantsusmaa juhina jääda truuks ühele kindlale liinile või hakkab võimul püsimiseks koos kommunistidega Lääne-Euroopat mineerima, seda peab näitama tulevik.

K. A.

Aidake kaasa „VABA EESTLASE" levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

Paljud eriarmeed loovad kaootilise olukorra

Liibanoni traagika tingitud kristlaste ja muhameedlaste vastuoludest

BEIRUT — Kümnete eriarmeede sõda üksteise vastu muudab Liibanoni olukorra peaaegu käsitamatuks väljaspool olijaile. Viimasel kuul on siia lisandunud veel üks eriline tegur, mida kohalik ajakirjandus nimetab „sõjaks seaduslike armeede vahel". Nimelt on aprilli algusest alates Liibanoni valitsuse armee pidanud ägedaid tänava- ja kahurivõitlusi Süüra poolt kontrollitud rahukaitseüksuste vastu Beiruti keskuses, mõlemal pool linna jagavat nn. rohelist liini.

Valitsus on katsunud rajada uut armeed selle asemele, mis läks laiali kodusõja ajal 1975. Armee moodustab praegu vaevalt poole endisest koosseisust, aga viimased sündmused on äratanud kartust, et ka see võiks kristlaste ja muhameedlaste vaheliste vastuolude tõttu samal viisil laiali minna.

Liibanoni armee asub rohelisest liinist ida pool, kus ta eesmärgiks on takistada kristlastest falangistide ja lääne pool asuvate vasakpoolsete ning muhameedlaste omavahelisi kokkupõrkeid.

Teisel pool liini, lääne pool ehk peamiselt muhameedlaste enda osas on rahukaitsesse kuuluvad süüria üksused.

Aga need ei olegi süürlased vaid oma sünnipäralt palestiinlased, Palestiina Vabastamisarmee PLO sõdurid.

Süüria ja neljä teise rahukaitse ülesannetes olevate üksuste sõdurid tulid Liibanoni lõpetama kodusõda 1976 sügisel. Volituse neile andis selleaegne Liibanoni valitsus ja Araabia-riikide tippkonverentsi sellekohane otsus Kairos.

Kolm aastat hiljem viisid teised Araabia riigid oma pataljonid ära. Et Süüria ei oleks täiesti üksi Liibanoni rahukaitsjana, saatsid Araabia riigid oma valve all olevad PLO üksused üle piiri Liibanoni. Beiruti valitsus ei ole kunagi ametlikult heaks kiitnud PLO üksuste seolekut ja kristlasest president Elias Sarkis on nõudnud selle pataljoni ära viimist.

Esimest korda tekkis vahejuhtum Süüria sõdurite ja Liibanoni armee reservlaste vahel 1978. a. veebruaris

ja sellest alates on Süüria suhtunud teatud kahtlustusega Liibanoni armeesse. Süüria president Hafiz Assad on nõudnud täielikku kokkuleppe uuendamist.

Kuna Liibanoni valitsus ei ole suuteline mingisuguste otsuste tegemiseks vastava kokkuleppe leidmiseks, on armee ikka veel formeeritud vanade seaduste kohaselt. See tegutseb kristlastest ohvitseride juhtimisel ja selletõttu muhameedlased, vasakpoolsed, Süüria ja palestiinlased suhtuvad sellesse kahtlustega.

Selle armee üksused on tugevasti rünnanud PLO üksusi ja liibanoni ohvitserid ja parempoolsed poliitikud väidavad rõhutatult, et nad võitlevad „palestiinlaste" vastu, keda nad peavad välismaalasteks. Kuigi riigi kristlasist ohvitserid väidavad, et nad ei võitle süürlaste vaid palestiinlaste vastu, on siiski kokkupõrked tõmbanud vähehaaval kaasa parempoolsed falangistid Liibanoni sõjaväe poolele ja süürlased ja vasakpoolseid liibanonlasi PLO poolele.

Kristlasest president Sarkis on siiski Liibanoni armee ülemjuhataja, kel on õigus nimetada või vallandada kristlikku ülemjuhatajat kindral Viktor Khuri.

President Sarkis on ka rahukaitseüksuste ülemjuhataja. Teda nimetati sellele kohale Kairo tippkonverentsil oktoobris 1967. Talle alluva rahukaitseüksuste ülemaks on veelgi Liibanoni brigaadikindral Sami el-Khatib, kes on muhameedlane.

Sellejuures on Süüria rahukaitseväeosad Liibanonis sama seadusliku sõjaväeüksused kui Liibanoni oma armee. Süüri valitsus võib seega öelda, et rahukaitsjad ei põhjusta Liibanoni kriisi vaid katsuvad rahustada neid, kes ähvardavad Liibanoni seaduslikku valitsusvõimu.

Kristlased, kes on viinud Sarkise presidenditoolile, ähvardavad ise praegu oma tegevuse riigivõimu. Falangistid on näiteks seadnud oma valitsuse ametisse Ida-Beirutis ja nende valduses olevail mägestikualadel, kuigi nad teiselt poolt väidavad, et rahukaitsjad ei täida presidendi-ülemjuhataja määrusi.

President kuulutas 18. aprillil välja vaherahu, sellejärel jälle uue, kuid need olid lühikesed ja võitlused on uuesti lõkkele löönud, tuues hävitust ja ohvreid rahvale.

Liibanonis on veel kolmas tugev armee, mis koosneb Palestiina vastupanuliikumise partisanidest, kes peavad vahetpidamata sõda Lõuna-Liibanoni kristlike liibanonlaste ja Iisraeli juutide vastu.

Palestiinlaste kõrval ja koostöös süürlastega tegutseb Liibanoni vasakpoolne ja muhameedlaste „rahvuslik liikumine", milles on paarkümmend omaette organisatsiooni. Sellega koostöös on olnud ka shiamuhameedlaste organisatsioon at-Amal, kes toetab Iraani muhameedlaste revolutsiooni.

Need muhameedi liitlaste vahel peetud võitlused põhjustavad ka kokkupõrkeid Iraaki toetavate baathistidega.

Kas Liibanoni konfliktis on põhjuseks vana võimujagamise küsimus või välismaalaste mõju, see on vähetähtis nende tsiviilisikute arvates, kes surevad paljude armeede granaatide ja rakettide tõttu oma kodudes kui kärbsed. Mida vaesemad on inimesed, seda vähem on neil pagemise või varjumise võimalusi.

Balti riikide diplomaatilised esindused häirivad venelasi

BALTIMORE — Baltimore ajaleht „The Sun" avaldab oma veergudel 22. aprillil pikema artikli Balti riikide diplomaatilistest esindustest Ühendriikides, mainides, et nende institutsioonide tunnustamisega on ameeriklased juba 40 aastat trotsinud N. Liitu. Ajaleht mainib, et Läti ja Leedu diplomaatilised esindused asuvad Washingtonis ja eestlaste esindus New Yorgis. Kuigi igas Balti riikide esinduses on ainult kaks diplomaati, õrritavad need pidevalt N. Liidu 270 liikmelist saatkonda Washingtonis, samuti häirib venelasi Ühendriikide valitsuse hoiak Balti riikide suhtes. N. Liidu diplomaadid ei käsita Ühendriikide välisministeeriumiga kunagi Balti diplomaatiliste esinduste küsimust, kuid nad teevad nende esinduste arvel oma ajakirjades mürgiseid märkusi.

Lätlane John Bolsteins, kes töötab Washingtonis Ühendatud Balti-Ameerika komitees, mainib ajalehele, et Balti esindused on rohkem „sümboolsed", kuna nende ülesandeks on elavana hoida Balti riikide vägivaldset anastamist ning mitte lasta kustuda mõtet, et Balti riigid saavad ükskord jälle iseseisvaks. Balti diplomaadid ei ole oma olukorrast tingituna diplomaatilises korpuses eriti aktiivsed, kuid nad on diplomaatide ametlikus nimekirjas ja võtavad osa sellistest üritustest kuhu kutsutakse kogu diplomaatlik korpus. Balti ja N. Liidu diplomaatide vahel ei ole olnud kokkupõrkeid, mis on tingitud sellest, et nad väldivad üksteist vastastikku ja nagu ütleb üks Ühendriikide välisministeeriumi esindaja: „Meie ei pane ametlikel vastuvõttudel Balti diplomaate kunagi N. Liidu saadiku Dobrõnini lähedale istuma."

„The Sun'i" artikli juurde on lisatud ka kaks maakaarti, milledest üks kujutab kolme Balti riiki ja teine nende asendit Euroopa raamistuses.

Kolm neljandikku Aganistani sõdureist deserteerunud

BERLIIN — Lääne-Saksamaale saabunud andmeil on ligemale kolm neljandikku Afganistani armee koosseisust pärast venelaste sissetulekut deserteerunud. Suurem osa sõjaväest põgenenud sõdureist on ühinenud partisanidega ja jatkavad võitlust maa okupeerinud punaarmee vastu. Need andmed on pärit ühelt Afganistanist Lääne-Saksamaale põgenenud afganistani armee staabiohvitserilt, kes ühtlasi mainis, et Afganistani 15 miljonist elanikust elavad kolm kuni neli miljonit inimest põgeniku elu, neist põgenikest on 1,6 miljonit inimest siirdunud teistesse maadesse.

Kalevi lipkonna hunduparvik „Taarapojad" jüripäeva paraadil. Foto: Ervin Aleve

Gaidlipkond „Põhjala Tütred" hellakeste pere valmis paraadmarssi alustamas. Foto: Ervin Aleve

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N
LIBERAL 466-1135

VALVEARST NÄDALALÕPUL

16., 17. ja 18. mail
dr. A. Mae, tel. 493-7231

23. ja 24. mail
dr. J. Marley, tel. 921-7777

Kunstide Keskuse esindajad kultuuriseminaril

Ontario kultuuriministeeriumi üritus Toronto kultuurikeskuste ja -organisatsioonide esindajatele

Aprillis toimus Ontario Kultuuriministeeriumi korraldusel kahepäevane seminar Toronto kultuurikeskuste ja -organisatsioonide esindajatele. Eesti Kunstide Keskuse nimel võtsid seminarist osa Reet Kruus ja EKK president Stella Kerson. Seminari teemaks oli „People planning for People". Esindajad pidid kaasa tooma ettevalmistatud kirjelduse oma organisatsiooni probleemist ning sellest kujundama seminari jooksul projekti kavandi. Töö toimus 8-inimese gruppides.

EKK esitas kaks probleemi: 1) Kuidas ületada raskusi ühenduses volontäär-tööjõu värbamise ja kasutamisega? 2) Kuidas teha eesti kultuuripärandit ja etnokultuurilist materjali kättesaadavaks eesti ühiskonnale Kanadas ja mujal. Neist kahest valiti viimane.

Volontöör-tööjõu probleemi olid juba mitmed kultuuriorganisatsioonid lahendanud ning sel teemal toimusid ka mitmed ettekanded kahe päeva jooksul.

Mudelina toodi ette organisatsioon, kelle edukas lahendus kujunes hiljem iseseisvaks volontäärtööjõu keskuseks, vahendades aasta jooksul üle 1000 vabatahtliku soovi kasu mittetaotlevatele organisatsioonidele.

Vabatahtlikke võetakse tööle samal menetlusel kui palgalisi tööjõude. Täpsed kellaajad ja töö pikkus (mitu tundi päevas, mitu nädalat, kuud) on määritletud. Mõnel puhul tehakse ka kirjalik kontrakt. Mitteaktiivseid vabatahtlikke soovitati „vallandada".

Töö lõppedes saab vabatahtlik soovituskirja, mida ta võib kasutada palgalise töökoha otsimisel.

Vabatahtlikke on väga erinevaid: kooliõpilasi ja koduseid perenaisi, kes soovivad praktikat enne palgalisele kohale siirdumist ning ka pensionieralisi ülikooli professoreid.

Huvitav vestlus tekkis juudi kultuurikeskuse pensionäride klubi kunstiprogrammide naissoost direktoriga. Direktor oli huvitatud kontaktist meie rahvusgrupiga ja soovis tutvuda eesti muusikaga, eriti koorirepertuaariga.

Juudi pensionäridele on korraldatud kunstiklassid professionaalsete õpetajatega, hea tasemega kontserdid ja isegi tantsukursused.

Seminar peeti Põhja-Torontos Bayview Avenuel asuvas äsjavalminud Kreeka Kultuurikeskuses. Seminari lõpul tutvustas keskuse asutaja-preester oma kultuurimaja tekkimislugu: kaks aastat tagasi läks ta Kultuuriministeeriumisse paluma $8000 toetust, et oma puukirikule tulekindlat müüri ümber ehitada. Läbirääkimiste tulemus oli $800.000 — ja moodne ning avar kodu Kreeka kultuurile.

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Soomepoistele

Soomepoiste Klubi korraldab klubi juures oleva ajalootoimkonna poolt väljaantud „Põhjala Tähistel" uue numbri ilmumise puhul neljapäeval, 28. mail kell 8 õ. omavahelise koosviibimise ksv. A. Tamme elukohas, 166 Sherwood Ave. korterimaja seltskondlikus ruumis (Sissekäik kõrvaluksest). Kavas kohvitassi juures lühem kavaline osa, uue numbri ja ajalootoimkonna töö tutvustamine, aga ka mõtete vahetus edaspidise tegevuse elustamiseks. Klubi juhatus palub kõiki relvavendi koos abikaasadega sellest sündmusest osa võtta.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

parlamendiliikmetele, väljendades oma seisukohti selle kohta, miks venelasi lastakse siia tulla, siit raha kaasa viia ja võistelda meie elukutseliste hokimängijatega."

Võibolla oleks see väga sobiv, et meie kutsuksime kohale kõik oma olümpiaatleedid ja tutvustaksime neid enne venelaste ja kanadalaste vahelist mängu publikule, kirjutab ajakirjanik. Võibolla perioodide vaheaegadel oleks päris huvitav kuulda nende arvamist selle hokimängu kohta... ja mis pagan on vene meeskonnal tegemist Kanadas... Siis teise ja kolmanda perioodi vahel võiks televisioonis esitada reisifilmi, mis kannab pealkirja — Vene armee sõbralikus Afganistanis."

Edasi mainib „Advocate", et Kanada ja teised rahvad kinnitasid möödunud aastal kogu maailmale, et meie ei saa andestada nendele rahvastele, kes vägistavad teiste rahvaste õigusi. Meie ei saa solvata oma olümpiaatleete kutsudes venelasi siia esinema. See küllakutse võib tulla muutmisele ainult sel juhul kui venelased otsustavad oma väed välja viia Afganistanist, Eestist, Leedust ja paljudest teistest maadest, mida nad ei hoia oma võimu all rahva toetusel vaid oma sõjaliste jõudude abil. — Meil jääb ainult imestada, et ühe väikese kohaliku ajalehe juures leidub inimesi, kes teavad midagi Eestist ja ta ajaloost, kuna suurte ajalehtede toimetajad on selle maa ja talle tehtud ülekohtu ammu ära unustanud ja nende pilk ei ulatu sageli oma lävepaku ja kitsaste huvide juurest kaugemale. Selle tähelepanu ja õigete sõnade eest tuleb meile „Georgina Advocate'i" ja kommentaator Bob Johnstoni ainult tänada ning loota, et tema kommentaarid ulatuvad ka Kanada spordijuhtide ja poliitikute kõrvu.

AMI

Moenäitus käis ümber maailmas

120 õpilastööd Ellen Petersoni Moeinstituudi õpilastelt

Möödunud laupäeval toimus Torontos Läti Kultuurikeskuses Ellen Petersoni Fashion Institute lõpetajate moenäitus. Instituudi töö on võtnud järjest suuremad mõõtmed, nüüd on õpilasi juba igast maailmaosast ja moenäitusel esitati 170 õpilasega töötavalt instituudilt õpilastöid 120-lt, millised olid õpilased ise loonud, sellele materjali otsinud ja ka ise valmistanud.

Tänavusele moenäitusele oli üldpealkirjaks antud „Ringreis ümber maailma". See ringreis soovitati erimaailmadele omaste moodidega. Reisi alustati Kariibis, mindi edasi Peruusse, sealt Filipiinidele, Indoneesiasse, Hiinasse, Indiasse, Iraani, Aafrikasse Gaanasse, Hispaaniasse, Itaaliasse, Shveitsi, Saksamaale, Shotimaale, Prantsusmaale, Inglismaale ja jõuti siis Kanadasse.

Need 120 moenäidet moodustasid värviküllase ja fantaasiarikka pildi ideedest tänapäevases rõivastuses.

Ellen Petersoni tööd moeloojana ja uue põlvkonna moeloojate kasvatajana iseloomustab kommentaar, et tänu Ellen Petersoni instituudile pole kõrgemaklassiline mood surnud, see elab seni, kui on olemas selline õppeasutus, kus naiselikkusele on rõhku pandud ja andekad õpilased arendavad oma õpetaja moeideesid edasi.

Möödunud õppeaasta jooksul on koolis ametlikult määratud abijuhatajaks Rena Gaefner.

Instituudi juures on rakendatud moejoonistajana Ellen Bishop, kuna moenäitusel mängis taustamuusikat pianist Jaak Kivik.

Moenäitus ei käinud mitte ainult ümber maailma, vaid läks kolmanda dimensioonina ka ajalukku, kus õpilaste poolt oli valmistatud Mary Tudor ja Philip I rõivastus selle uhkuses ja toreduses.

Moenäitusel jagati välja instituudi lõpudiplomid 1980. a. augustikuul ja tänavu kevadel lõpetanuile, kokku oli diplomeeritud moeloojaid 7.

See diplom võimaldab kõigile töökohad või asutavad osa neist omale ise moeärid, spetsialiseerudes teatud rõivastusele.

Kõik seekordsed lõpetajad olid oma tööd teinud nii hästi, et lõpetasid kiitusega.

Ettevalmistused loomingupäevadeks

Jõekäärul, 23.—30. aug. toimuvate Loomingupäevade ettevalmistused on täies hoos. Toronto Eesti Naisselts on abivalmilt vastu tulnud Loomingupäevade programmile, pakkudes oma maa-ala ja kogemusi laagri korraldamiseks. EKN-u kultuurikomisjon on nõustunud olema selle ürituse käendajaks toetuste hankimisel valitsuselt.

Muusika- ja tantsuosakonnad dr. Roman Toi ja Toomas Metsala juhatusel on välja kujunemas väga rikkaliku programmiga, eeskätt tulevaste juhtide väljaõpetamiseks. Sellest peaks kogu eestlaskond kasu saama — võibolla juba järgmistel Eesti Päevadel. Kaasa on juba haaratud heliloojad dr. Taavo Virkhaus, Peeter Tammearu ja võimlemispedagoog Annely Riga.

Prof. Hans Westerblom'i fotokursus Eero Jerreti abiga kujuneb väga tegevusrohkeks nendele, kes tahavad fotografeerimist, filmide ilmutamist ja valguspiltide programmi koostamist põhjalikumalt õppida.

Prof. Westerblomi teadmised videolintide valmistamisel tulevad kasuks prof. Vello Salo eesti keele õppelintide valmistamise programmile. Selliseid linte vajatakse näit. raamatukogude jaoks. Sellel alal vajame igasuguste annetega inimesi — näitlejaid, tehniliste oskustega isikuid jne., et täita ka seda lünka meie ühiskondlikus elus.

Dr. Olga Paris-Berendsen valmistab ette loenguid Välis-Eesti kunstnike kohta. Tema toimetusel ilmus hiljuti biograafiline leksikon nende kohta, mille täiendamiseks jatkub töö.

Teatri alal loodavad Riina Reinik ja Rudolf Lipp äratada noorte huvi eesti lavakunsti vastu. Abiks on neile tütar Tiina, kes on elukutseline lavakujundaja.

Laagrimaks nädalaks ajaks, mis katab toitlustamise ja ööbimise, samuti programmikulud, on 115 dollarit täiskasvanuile.

Õpilastele ja osavõtjatele lastele (neile on ette nähtud erikava) on hinnad alandatud. Ööbimine toimub taredes, kuid on võimalik ka kaasatoodud telkides.

Informatsiooniks kirjutada: Looming '81, 99-A Hill Cres. Scarborough, Ont. M1M 1J7 Canada. Helistada: (416) 762-4394 (õhtuti).

Politsei Nädal Ontarios

Ontarios toimub käesoleval nädalal 10. maist kuni 16. maini Politsei Nädal, mille eesmärgiks on tutvustada kodanikke Ontario politseinike tööga ja tegevusega. Politsei Nädala hüüdlauseks käesoleval aastal on: „Teie ja teie politsei töötavad käsikäes." Ontario provintsipolitsei ülem Harold H. Graham mainib, et Politsei Nädala ajal on kõik piirkondlikud peakorterid asjast huvitatuile avatud ning ta avaldab vanematele erilise ülleskutse, et nad tooksid ka lapsi kaasa, kes võiksid ise politseinikele küsimusi esitada ja nendega vestelda.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
auruga „steamcleaning"
HEL. ERIK LOKBIK 447-9834

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Tel. 465-4650 või 465-4659
Pank avatud: päeval 10.00 — 3.00 (esmasp. reedeni), õhtul 5.30 — 8.00 (esmasp. ja neljap.)
Ühenduses on jõud
LAENUD SOODSATEL TINGIMUSTEL KAASMAALASTELE
Informatsiooni saab pangast lahtioleku aegadel.
Kõik uued laenud on laenuvõtja surma puhul kindlustatud kuni $30.000.— ulatuses, jäädava töövõimetuse puhul on kindlustatud kuni $10.000.— ulatuses vastavalt kindlustuste tingimustele.

M.T. MANKIN REAL ESTATE REALTOR
MARK T. MANKIN REALTOR
2670A Yonge St. (at Lytton Blvd) Toronto M4P 2J5
Kinnisvara ostu või müügi korral helistage
TOOMAS MANKIN, tel. 487-4477, kodus 447-2017

Alcan Building Products
Authorized Dealer
ALCAN
VIHMAVEEREENNID JA TORUD
ALUMIINIUM AKNAD JA UKSED
RÄÄSTAALUSED JA PAIKESE VARJUD
20 AASTA GARANTII
LÄTI ETTEVÕTE
Century Aluminum Installers
2226 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6R 1X3
Telefon 534-2864
Omanik ARTURS MIME
Võtke ühendust firma omanikuga. — Ei mingit vahemeest.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi.
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ ..... " ..... 19 .... . Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....
.....
.....

MÄLESTAVAD SÜGAVAS LEINAS

ATS SAARPUU'd

sündinud 5. novembril 1913
surnud 11. mail 1981

abikaasa EVI
tütred TRIINA ja REET
VANAEMA
tütar ÜLLE perekonnaga Eestis

Puhka rahus!

KAUAAEGSET SÕPRA

ATS SAARPUU'd

leinavad

HERMAN KOIDU abikaasaga
JAAN LEPIK abikaasaga
HERMAN PINN abikaasaga

ARTUR SAARPUU'd

mälestavad

HUGO LATER abikaasaga
LARRY LATER abikaasaga
HELI ISBERG abikaasaga

Evangeelse koguduse teadaanne

Toronto Eesti Evangeelne kogudus korraldab evangeeliumi-nädala 10.—26. maini. Peakõnelejaks on kutsutud Märt Vähi Fredrictonist, N.B. Märt Vähi kuulub noorde masse põlvkonda ja on sündinud pärast-sõja aastail Rootsis, kuid lapsepõlvest alates on ta elanud Kanadas. Ettevalmistuse vaimulikuks tööks omas ta nelipühi piiblikoolis, praegu teenib pastorina First Pentecostal Church'is, Fredrictonis. Neil päevil alustab kogudus omale uue kiriku ehitamisega, kuna endine jumalakoda on vaimulikkude ärkamiste ja koguduse kiire kasvu tõttu väikeseks jäänud.

Eestlaskonnas on Märt Vähi tuntud oma töö kaudu raudeesriidetaguste kristlaste abistamises. 7 aastat töötas ta aktiivselt sellel alal, kuid alates 1977 juhib ta Piibli levitamise organisatsiooni „Slavic Ministris".

Evangelisatsiooni-nädal toimub Stone Church'is, 45 Davenport Rd. ja peale külaliskõneleja on kaastegevad koguduse pastor dr. Allan Laur, koguduse koor Ch. Kipperi juhatusel, laulansamblid ja külalised.

Kõik on kutsutud!

☆

TORONTO EESTI
EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill,
Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

EVANGELISATSIOONI-NÄDAL:
teisip., 19. mail, neljap., 21. mail ja reedel, 22. mail kell 7.30 õ;
laup., 23. mail kell 7 õ.;
pühap., 24. mail kell 2 p.l.;
teisip., 26. mail kell 7.30 õ.;
Reede õhtune jumalateenistus on ingliskeelne.

AARAND ROOSI

JUMALAGA, KARS JA ERZURUM

Eestlaste elukäik Türgimaal,
175 lk.

$4.— + saatekulu 20 c

Müügil VABA EESTLASE juures

Kauaaegset liiget

ARTUR SAARPUU'd

mälestab sügavas leinas

TORONTO EESTI VÕITLEJATE ÜHING

Ootamatult lahkunud

ARTUR SAARPUU'd

mälestavad

ASTRID JÖGI abikaasaga
VAIKE PRIKKO abikaasaga
EERIK PURJE abikaasaga
EVA TERTS abikaasaga

Surma läbi lahkunud head sõpra ja tuttavat

ARTUR (ATS) SAARPUU'd

mälestavad leinas

LAINE CHRIN pojaga
HELMI KUUSK pojaga
AINO ja REIN LAANEP
PAULA ja JÜRI LAASNA
JANNA ja RICHARD NÄKSI
LEIDA ja ARVO OILING perega
LEIDA ja OTTO PAJUR
ELSA ja ERALD PAEMURD
AINA ja ETU RUUD perega
AKI ja PAUL SOLU perega
MILDE ja ELMAR SOLU
VEERA ja VOLLI TAMMEARU perega
MARI ja MART VESKIMÄE
VILMA WEIMAN
AILI OUNPUU lastega

Kauaaegset head sõpra

ARTUR SAARPUU'd

mälestab

ANTS ORUPÕLD abikaasaga

Ootamata lahkus meie armas onutütar

MIRTA KOPPA

Sündinud Teder
Surnud 12. mail 1981 Winnipeg'is

Leinavad

ERNA RÜÜTELMAN abikaasaga
NADJA SOKOLOVSKY perekonnaga

Kauaaegset head sõpra

JAAN TOLLI't

mälestab leinas

ARNOLD HOLMBERG perega

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega.
Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.
T. L. MORRISON — Funeral Director
467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1498

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS
362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevalk, nahktööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)
221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

Eesti prohvet Järve-Jaan

Matthias Johann Eisen on üks tuntumaid ja viljakamaid eesti rahvaluule kogujaid, uurijaid, aga selle kõrval ka luuletaja ja rahvaraamatute autor. Ta on sündinud 28. septembril 1857 Läänemaa, Vigala kihelkonnas, ja lõpetas Tartu ülikooli vaimulikuna, olles selle järel pastoriks mitmes väljaspool Eestit asuvas eesti koguduses. Üheks osaks ta elutööst on populaarteaduslike raamatute koostamine. Varakult alustas ta rahvaluule kogumist ja juba üliõpilasena alustas kogutud materjalide avaldamist. Ta organiseeris omale 1500 abilist, kelle ühistööna koguti 90.000 leheküle käsikirjalist materjali, nende hulgas 17.000 rahvalaulu, 25.000 rahvajututeisendit jm., millest palju on ilmunud.

Üheks tema huvialaks oli andmete kogumine eesti prohvetist Järve-Jaanist, mis ilmus raamatuna „Eesti prohvet Järve-Jaan". See oli omal ajal nii populaarne, et sellest ilmus kaks trükki (teine Tallinnas 1921 A. Keisermanni raamatukaupluse kirjastusel). Järve-Jaan oli väga aktuaalne viimati II maailmasõja ajal, eriti Lääne-Eestis, kus tema ennustuste kaudu otsiti vastust paljudele murelikele küsimustele.

„Vaba Eestlasel" õnnestus nimetatud raamatut saada ja avaldab selle joonealusena järgnevais numbreis. Raamatu keelepruuk on aga niivõrd iganenud, et on osutunud *vajalikuks väiksemate ortograafiliste paranduste tegemine, sellejuures säilitades aga autori stiiliomapära.*

Sotsialistide suur kaotus Lääne-Berliinis

BERLIIN — Lääne-Berliinis toimunud omavalitsuse valimistel oli suureks üllatuseks sotsialistide suur lüüasaamine, mille tulemused kanduvad arvatavasti üle ka Bonnis sotsialistide kontrolli all olevale keskvalitsusele. Valimistest tuli suure võitjana välja kristlik-demokraatlik partei, kes saavutas linna parlamendis *60 kohta, teiseks jäid* sotsiaaldemokraadid 49 kohaga, kolmandaks pahempoolne Alternatiivse Nimekirja Partei 9 kohaga ja neljandaks Bonnis sotsialistidega koalitsioonis olev kristlik-demokraatlik partei 7 kohaga. Mainitakse, et sotsialistid said pärast 1946. aastat esmakordselt Berliinis toimunud valimistel sellise tagasilöögi osaliseks.

Lääne-Saksamaa põrandaalused jälle tegevuses

BONN — Lääne-Saksamaa kurikuulsad põrandaalused terroristide jõugud on pärast pikemat ajavahemikku jälle tegevust alustanud. Frankfurtis tulistati oma magamistoas surnuks Hesse osariigi majandusminister 61-aastane Heinz Herbert Karry, kellele mõrvar tulistas magamise ajal läbi akna mitu kuuli pähe. Politseil puuduvad igasugused andmed mõrvarite kohta ja mõnelt poolt on avaldatud arvamist, et mõrva sooritasid neonatsid, kuna Karry oli isa poolt juudi rahvusest.

Teine näljastreigi ohver Belfastis

BELFAST — Belfasti vangla haiglas suri näljastreigi tagajärjel teine Iiri Vabariikliku Armee (IRA) liige 25-aastane Francis Hughes, kes varem samal viisil surnud Bobby Sands'i eeskujul nõudis vanglates viibivatele IRA liikmetele poliitiliste vangide õigusi. Francis Hughesi surm on vallandanud Põhja-Iirimaal uued tänavarahutused, demonstratsioonid ja kokkupõrked politseivõimudega ja briti sõduritega. Pärast Francis Hughesi surma tormasid tänavatele sajad noored, kes purustasid kividega aknaid ning põletasid hooneid ja autosid. Kokkupõrgetes politseivõimudega sai üks tsiviilisik surma.

Francis Hughes oli mõistetud eluks ajaks vangi ühe briti sõduri surmamise pärast 1978. aastal.

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103

Pühap., 17. mail JUMALATEENISTUST EI OLE.

Järgmine JUMALATEENISTUS on pühap., 24. mail kell 11 homm. Piiblitund kell 10 hommikul.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Muul ajal kokkuleppel.

Õiendus

„Vaba Eestlases" nr. 34, 5 mail 1981 ilmunud kuulutus M. Toop'i ehitustööde näituse kohta ei ole antud hr. M. Toop'i poolt ja on vale. Kuulutus anti ajalehele telefoni teel.

Peeter Sepp organiseerib teist Can'Jam'i

Märtsis toimus esmakordne Can'Jam üritus, kus samaaegselt olid tegevuses kõlm muusikategijat — Peterborough Artspace, Ottawa School of Art ja Toronto Studio Gallerey Nine. Helid, mida iga osavõtja tegi, kanti edasi Bell Canada konverentsi-TV vahendite kaudu, helilindistati korraldajate poolt ja on nüüd saadaval kunstidokumendina.

Uuesti korratakse samasugust katset 23. mail, mil on samaaegselt ühendatud neli linna — Quebec City, Ottawa, Montreal ja Toronto. Uusi kogemusi on vaja veelgi laiaulatuslikumaks katseks 1. juulil, mil peaks selline üritus hõlmama juba Kanada.

Projekti Can'Jam organiseerijaks on Peeter Sepp, teistest eestlastest on korraldamisega seotud Jaan Krusberg ja Aili Kurtis Ottawas. Korraldajad kutsuvad kõiki huvitatuid sellest sündmusest osa võtma (helistada P. Sepp, tel. (416) 533-8934). Eelmisest Can'Jam'i üritusest võttis eestlastest osa Kalle Naelapea.

rohvet aan

Johann Eisen on üks a viljakamaid eesti rah- ijaid, uurijaid, aga sel- luuletaja ja rahvaraa- r. Ta on sündinud 28. 857 Läänemaa, Viga- as, ja lõpetas Tartu ulikuna, olles selle jä- s mitmes väljaspool as eesti koguduses. ta elutööst on popu- raamatute koostami- alustas ta rahvaluule juba üliõpilasena alus- materjalide avalda- aniseeris omale 1500 ühistööna koguti ülge käsikirjalist ma- hulgas 17.000 rahva- 0 rahvajututeisendit palju on ilmunud. a huvialaks oli and- ine eesti prohvetist mis ilmus raamatu- prohvet Järve-Jaan". ajal nii populaarne, us kaks trükki (teine 21 A. Keisermanni use kirjastusel). Jär- äga aktuaalne viimati ja ajal, eriti Lääne- ma ennustuste kaudu paljudele murelikele

tlasel" õnnestus nime- ut saada ja avaldab alusena järgnevais amatu keelepruuk on ganenud, et on osu- uks väiksemate ortо- aranduste tegemine, ilitades aga autori

tide suur ääne-Berliinis

— Lääne-Berliinis avalitsuse valimistel illatuseks sotsialistide ine, mille tulemused atavasti üle ka Bon- e kontrolli all oleva- sele. Valimistest tuli välja kristlik-demo- i, kes saavutas linna 0 kohta, teiseks jäid raadid 49 kohaga, ahempoolne Alterna- rja Partei 9 kohaga Bonnis sotsialistide- is olev kristlik-demo- i 7 kohaga. Maini- sialistid said pärast esmakordselt Berlii- valimistel sellise ta- seks.

aksamaa alused jälle s

Lääne-Saksamaa ku- ndaalused terroristi- pärast pikemat aja- lle tegevust alusta- tis tulistati oma ma- nuks Hesse osariigi ster 61-aastane Karry, kellele mõr- agamise ajal läbi ak- pähe. Politseil puu- sed andmed mõrva- nõnelt poolt on aval- t, et mõrva sooritа- kuna Karry oli isa hvusest.

ijastreigi fastis

— Belfasti vangla äljastreigi tagajärjel Vabariikliku Armee 25-aastane Francis varem samal viisil y Sands'i eeskujul ates viibivatele IRA itiliste vangide õigu- ughesi surm on val- nja-Iirimaal uued tä- demonstratsioonid ked politseivõimude- uritega. Pärast Fran- arma tormasid täna- noored, kes purusta- knaid ning põletasid osid. Kokkupõrgetes dega sai üks tsiviil-

ughes oli mõistetud angi ühe briti sõduri rast 1978. aastal.

tada P. Sepp, tel.). Eelmisest Can'- st võttis eestlastest elapea.

Enn Eedi Ots valiti silmapaistvaks ameeriklaseks

Torontos kasvanud eesti noor Enn Eedi Ots on valitud Outstanding Young Man of America 1980, tema silmapaistvate professionaalsete saavutuste, suurepäraste juhivõimete ja ühiskondlike teenindus-te eest. Sellekohane diplom on koos õnnitlustega üle antud.

Samaaegselt avaldatakse kõik selle hinnangu väärilisteks tunnustatud meeste biograafiad samanimelises raamatus. Biograafias on märgitud, et Enn Eedi Ots, kes on praegu arhitektuuri professor Tallahasse ülikoolis Floridas, on sündinud 1945 Leander ja Ludmilla Otsa pojana. On lõpetanud Manitoba ülikooli 1972, saavutades BA keskkonnauurimises 1969. Ta on töötanud Manitoba valitsuse juures planeerijana 1969—1972, oli Environment Coord Ltd. Res. Dev. Mgr. Assoc. Partner 1972—1979, millele järel asus töötama Floridasse nimetatud ülikooli juurde. On mitmesuguste erialaste organisatsioonide liige, muuhulgas ka Solar Energy Society's.

Ivar Ivask valiti eksiil-PEN'i auliikmeks

Rahvusvahelise poeetide, esseistide ja romaanikirjanike organisatsiooni PEN juures oleva eksiilkirjanike klubi Ameerika haru president tegi oma tänavukevadises ringkirjas teatavaks, et klubi eksekutiivjuhatus on üksmeelselt valinud oma keskuse auliikmeks „World Literature Today" (enne Books Abroad) toimetaja Ivar Ivaski.

Samas ringkirjas on öeldud, et klubi programmi- ja tõlkekomitee esimees on teinud teatavaks ühekõitelise lühijutustuste kogu väljaandmise, kus on inglise keelde tõlgitud jutustusi vähetuntud Euroopa keeltest ja soovis oma liikmeilt sellekohast kaastööd.

Internatsionaalse PEN-klubi eksiilklubi Ameerika haru üheks endiseks presidendiks on Nobeli laureaat Czeslaw Milosz.

Soovitakse High Park'i raj.

LAPSEHOIDJAT

pooleks päevaks 5 päeva nädalas alates septembrist. Tel. 766-1363

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

9. ja 10. mail toimus Eesti Kunstide Keskuse korraldusel viie noore eesti naiskunstniku ühine näitus „5 KUNSTNIKKU". Pildil (vasakult) EKK kunstimuuseumi kuraator E. Eerme, kes andis abi näituse üleseadmisel, Leena Raudvee, Linda Leetma, Reet Lindau-Voksepp, Debbie Kehkla, Monika Uesson ja EKK president Stella Kerson. Foto: Vaba Eestlane

Festivali Tallinn aastatest 1000-1300

Korraldava toimkonna taga Lembitu nuiamehed

Ratsutava rüütli sümboliga eelteade ajalehtede esikülgedel on juba mõned korrad kuulutanud, et Tallinna Festival toimub 18.—21. juunini Toronto Eesti Majas. Ka seda, et jälle on ilusatel eesti neiduse. Kes on festivali korraldava toimkonna nime taga ja mida kujutab endast ratsutava rüütliga Tallinn? Vastuse saamiseks küsitleme Jaak Järvet, kelle juurd ka sel korral viivad festivali jäljed.

Juba mõne aasta eest eraldus Karavani Tallinna paviljon ja sai „iseseisvaks" Tallinna Festivali nime all. Ürituse sisuline külg ega populaarsus sellega ei kannatanud, kuna korraldajateks olid meie noorema põlve agarad tegelased ja esinejatena lõid kaasa peaaegu kõik noored kunstnikud ja meelelahutuste korraldajad.

Igal aastal enne ettevalmistuste algust on aga olnud väike „rahutu silmapilk" — kes võtab korraldamise raskuse oma õlgadele? Tööd ja muret on sellega üsna tublisti.

Skautüksus Lembitu Maleva poistejuhi Jaak Järve teene on see peamiselt, et sel aastal asusid korraldajate ridadesse üksuse roverid — Vanemskaudid, Lembitu nuiamehed. Nuiameestel on ühiskondlikke traditsioone: juba 1954 korraldasid nad n.n. noorte „käräjaid" — meelelahutuseõhtuid sellel kohanemisraskuste ajajärgul. Samal ajal välkusid nuiameeste kirved Kotkajärvel ja kalju-poolsaarele püstitati Sissiküla. Hiljem on nuiamehed ehitanud noorematele vendadele kolm „Pumpkinseed" spordipurjekat ja kirjastanud kaks noorte-laulikut „Piuks" ja „Ööbik" — populaarsed noormehed ja aktiivsed ühiskonna liikmed igatpidi!

Kuigi nuiamehed kannavad festivali korraldamise pearaskust, ei ole see siiski mitte nende era-asi.

Rakendatud ja kaasa kutsutud on kõik aktiivsed noored ja pidustuste neli päeva tahavad pakkuda parimat, mida meie noorus suudab.

Vastastikusest respektist tingitult arenevad ka eeltööd sujuvalt ja positiivselt.

TALLINN ENNE „ASUTAMIST"

Festivali Tallinna ajalooliseks taustaks on aastad 1000—1300. Kuigi taanlased ja nende kuningas Valdemar II pretendeerivad Tallinna „asutamise" aule — aastal 1219, selgub järjest rohkem, et Tallinna linnus, sadam ja turg eksisteerisid vähemasti paarsada aastat enne „asutamist". Kroonikmunk Liivimaa Henrik, kes selle asutamise jutu ajaloo jaoks valmis valetas, ütleb oma kroonikas sõnasõnalt:

„Taanlased tõid oma sõjaväe Revala maakonna rannikul maale ning jäid Lindanisesse paigale, mis varem oli olnud revalaste linnus. Nad lõhkusid vana linnuse maha ja hakkasid teist, uut ehitama."

Henriku stiilis „ajalugu" võime praegu leida igast nõukogude raamatust, kus öeldakse, et iseseisvas Eestis polnud midagi, kõik hea algas kommunistide tulekuga. Fakt on aga ka see, et juba aastal 1154, seega 65 aastat enne „asutamist", oli Tallinn märgitud araabia geograafi Abu Abdallah Muhammed ibn Muhammed ibn Abdallah ibn Idrise maailmakaardile. Õpetatud araablane, keda me praegu tunneme lihtsalt Idrisi nime all, töötas sel ajal Sitsiilias, Palermos viikingkuninga Roger II õukonnas.

Võib eeldada, et Tallinn sel ajal ka lähemal tuntud oli, kui tunda taheti.

Kuidas taanlased Tallinnas maale said, see on ja vist jääbki ajaloo küsimärgiks. Kas linnusevalve oli liiga nõrk vastuhakkamiseks? Kas taanlased maabusid mingi „baaside lepingu" alusel? Meie teame ainult järgnevaid fakte:

Taanlaste maabumine toimus rahulikult ja mõlemad pooled (taanlased ja kohalikud) vahetasid tervitusi ning kingitusi. Mõned päevad hiljem tulid aga revalased ja harjulased suure sõjaväega ja tahtsid taanlased merre peksta. See ei õnnestunud. See ei rikkunud aga ka taanlaste vahekorda mõnede sõbralike eestlastega (ülikud, kaupmehed, mõisnikud?), kellele Valdemar II läänistas maid. See oli tegelikult küll nende olemasolevate omandite kinnistamine. Saha peremeeh Hildelemb, Jõelähtme isand Pärt Saaremaalt (Albern de Osila) ja Koila Pärt (Albern de Kokael) oli konfliktis ilmsesti taanlaste ja mitte omade poolel.

Puiatu isand Vililemb omas küll vähe maad, kuid temal oli maja Toompeal juba enne taani võimu tulekut.

Clemens Esto (eesti nimega Leemet) jäi Sõrves, Väänas, Liikvas ja Vatslas oma maadest ilma — ordumehed konfiskeerisid need. Taanlased nõudisid need Leemetile tagasi.

Kuidas me asju ka seletada ei taha, näitab et Tallinna ja ümbruse jõukate (või kristlaste?) ja ülejäänud rahvastiku vahel pidi valitsema mingisugune vastuolu.

KOSMOPOLIITNE AOLINN TALLINN

Ajaloos jagatakse minevikku eelajalooliseks ja ajalooliseks ajaks. Eelajaloolist linna nimetatakse aolinnaks (agu — koit) — koidikulinnaks. Nii peame ka nimetama Tallinna enne „asutamist" või koguni enne Idrisi kaarti. Ka taanlased ei suutnud traditsioonide alusel tuikavat linna esialgu muuta, kuigi võim linnuses ja sadamas oli nende käes.

Ajastul 1000—1300 oli Tallinn oma aja metropol, kus võis korraga kohata skandinaavia, saksa, vene (võibolla ka araabia) kaupmehi, munkasid, misjonäre, mitmesuguste rahvaste sõdalasi ja sulaseid, rüütleid, ülikuid ja kõige rohkem lähedalt ning kaugelt kokku voolavaid eestlasi,

kes müüsid oma kaupu ja ostsid välismaiseid. Tallinn saatis välja karusnahku ja nahku, vaha, mett, võibolla ka vilja ja ostis soola, rauda, pronksi, hõbedat ja luksuskaupu (ehteid, vääriskive, riidekangaid).

Seda kosmopoliitset nägu, kuid tugeva rahvusliku põhitooniga, püüavad korraldajad anda ka Festivali Tallinnas. Loodame, et see neil õnnestub.

Kanada jatkab senist kõrgete intressimäärade poliitikat

OTTAWA — Opositsooniparteid tungisid möödunud teisipäeval ägedalt kallale Kanada finantsministrile Allan MacEachen'ile erakordselt kõrgete intressimäärade pärast. Kanada Riigipank tõstis laenuprotsendi teatavasti 18.71 protsendile, mis on tekitanud suuri raskusi Kanada majanduselus eriti väikeettevõtjatele, farmeritele ja hüpoteekide maksjatele. Finantsminister mainis kritiseerijatele vastuseks, et kõrgetele intressimäärадele alternatiivi otsimisel võib Kanada majanduselu sattuda veelgi suuremate raskuste küüsi kui need eksisteerivad praegu.

Canberra eestlaste hooldusel kuus eesti poliitvangi

SYDNEY (MK) — Canberra eestlased on adopteerinud 6 eesti poliitvangi kodumaal koos nende perekondadega ning korrespondentsi ja pakkide saatmisega on alustatud. Grupp agaraid kaasmaalasi on võtnud poliitvangide eest hoolitsemise enda hooleks ning nad kohtuvad üks kord kuus, neljapäeva õhtuti Leedu Klubi raamatukogus.

Avastati uus kunstimaailm

Viie noore naiskunstniku ühisnäitus Torontos

Möödunud nädalalõpul toimus Eesti Majas Eesti Kunstide Keskuse korraldusel näitus „5 KUNSTNIKKU", kus viis noort eesti naiskunstnikku Debbie Kehkla, Linda Leetma, Reet Lindau-Voksepp, Leena Raudvee ja Monika Uesson, kõik ülikooli haridusega noored, esitasid valiku oma töödest, mis küllalki iseloomustas nende töölaadi ja loovaid pürgimusi.

Näituse ametlikus avatseremoonias rõhutas EKK president Stella Kerson seda, kui esimest tähtsat momenti, mil eesti noored koondusnäitusega eesti kunsti edasi viivad.

Ametlikuks näituse avajaks oli kanada akadeemik O. Timmas, tõmmates kevadise õitsemise ja noorte esinemise vahelise paralleeli. Ka loomingut võib võrrelda kasvamisega.

Kunstiloomingus võib olla rahuldusi ja pettumusi, kurbust ja õnnetunnet, see on seik mida iga kunstnik on kogenud.

Kõneleja vaatles naissoo osa eesti ajaloos esteetilise tunde väljendamisel, kus on olnud suurem sõna kui meestel, nagu nähtub eesti rahvarõivaste ilust. Lõpuks ta leidis, et viie naise kunstinäitusel on sobiv öelda, et hoidke oma tungalt kujutavkunsti alal hästi kõrgel ja et see näitus ei jääks ainukeseks.

S. Kerson rääkis veel praeguse grupinäituse kujunemisest, mis oli Ilma Anyas-Kochi idee,

aga tuli edasi lükata tema haigestumise ja surma tõttu; kuid nüüd on üheks esinejaks tema tütar Debbie Kehkla.

E. Eerme tutvustas noori kunstnikke, kellest Linda Leetma on pärit Montrealist, lõpetanud seal ülikooli ja on praegu Torontos raamatukogunduse alal. Reet Lindau-Voksepp on Toronto ühiskonnas rohkem tuntud lauljana Lindaudede populaarses ansamblis. Praegu on kunstiõpetajaks Scarboro koolis. Leena Raudvee on Londonist, Ont. On varem esinenud EKK koondnäitusel, lõpetanud Toronto ülikooli kunsti alal ja on praegu elukutseliseks kunstnikuks. Debbie Kehkla töötab reklaamkunsti alal graafikuna. Monika Uesson on torontolane ja juba mitmeil näitustel saanud siinses eesti ühiskonna tuttavaks. Ta on lõpetanud Ontario Art College'i ja Toronto ülikooli, töötab praegu administraatorina.

Lõpetades tutvustamist ütles E. Eerme, et noorte kunstnikega oli tal näituse ettevalmistamisel palju parem töötada kui vanadega, mistõttu kõik ettevalmistused arenesid sujuvalt.

Esimesel avamispäeval oli märgata elavat huvi näituse vastu, sama huvi, tänu sündmusile Eesti Majas, jatkus ka pühapäeval. Kahe päeva jooksul avastati huvipakkuv kunstimaailm ja tehti arvuk lt oste.

Läti äri

DOWNTOWN WOOLS ARTS & CRAFTS

9 Queen St. E. Toronto — Tel. 368-5011

Meil on rikkalikus valikus importeeritud lõngu. Sobivad varrastel ja kangastelgedel kudumiseks, põimimiseks, heegeldamiseks, tikkimiseks ja sõlmimiseks (macrame). ★ SKANDINAAVIAST HUVITAVAID MATERJALE KÄSITÖÖKS MUSTRIGA ★ Kanvaa mitmes värvis — SOODSAD HINNAD. Avatud: esmasp.—kolmap. 9—6, neljap., reedel 9—8, laup. 9.30—4. Meie teine äri: 674 Broadview Ave. Tor. Tel. 469-2285, kell 3—5 p.l.

OLD MILL TAILORS

7 RIVERVIEW GARDENS, TORONTO

(1 plokk läänepool Jane'i, Bloori lähedal)

TEL. 769-9535

DAAMIDELE ja HÄRRADELE ÕMBLEMINE TELLIMISTE JÄRGI

RUDY SCHNEIDER

Danish Custom Furniture

Esmajärgulised tiikpuu-mööbli kavandajad ja valmistajad

OTSE VABRIKUST 25 LE PAGE COURT

A. Jensen & Son Limited Telefon 636-9811

Parim võimalus ümbruskonnas... Tulge CAMPBELLFORDI'i

Meil on ★ Fiesta ★ Escort ★ Lynx ★ Mustang ★ Capri ★ Fairmont ★ Zephyr ★ Granada ★ T-Bird ★ Cougar XR7 ★ LTD ★ Marquis

Kõik uued '81 Ford veoautod kaasaarvatud Couriers

Külastage meid — kõrge kvaliteet — säästuvõimalus

Meie oleme esikohal

★ MÜÜGIS ★ RENTIMISES ★ OSADES ★ TEENINDUSES

KÕNELEME EESTI KEELT

Meie tagame kõik Fordi vabriku garantiid

Kal Ojamae

FORD-MERCURY SALES Ltd.

Hwy 30 South, Campbellford,

Ont. K0L 1L0 — Tel. 705-653-2300

Avatud: esmasp. — reedeni 9—9, laup. 9—5.30

„MEIE REPUTATSIOON ON AUSUS"

MEIE ÄRI SUVISED LAHTIOLEKU AJAD ALATES 19. maist:

esmaspäeviti suletud,
teisipäeval, kolmapäeval ja
neljapäeval 8-6, reedel 8-7,
laupäeval 8-2.

Tellige meie suitsusinki ja -kalkunit suvilasse kaasa võtmiseks ja pidulaudadele.

VIKING FOODS & IMPORTS

133 Laird Drive, Toronto M4G 3V5 — Telefon 425-0450

Ühekordne elumaja - bungalow

MÜÜA

ideaalses asukohas, Don Mills'is, Torontos

3+1 magamistuba, suur krunt, inglis-prantsuskeelse kooli läheduses. Hea esimene Eesti Ühispanga käes olev hüpoteek.

Küsitav hind $169.500.-

Helistada 444-7278 ehk 444-6187

FINN HOME BAKERY & DELICATESSEN

281 DANFORTH AVE. Tel. 463-3331

Soome pagarisaadused — kardemonisaiad, struudelid, soome tordid, küpsised. Lihapirukad.

Soome rukkileib

EUROOPAMAITSELISED JUUSTUD, KALAKONSERVID, DELIKATESSID

Äri lahtioleku-ajad: teisip., kolmap., neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 8—6. Esmasp. suletud.

Alates 1. juunist avatud ka esmaspäeviti.

SPORT

Noored ja veteranid laskerajal

Seedrioru Laskurklubi korraldusel toimus 9. mail käesoleva hooaja esimene laskevõistlus klubiliikmete vahel. Rõõmustavalt kogunes laskerajale lisaks vanadele laskeveteraanidele ka noori tulevikumehi. Võisteldi kahes relvaklassis — noored spordipüssist, ning veteranid v.kl. vabapüssist. Kokku oli tulejoonel 9 laskurit.

Võistlus õnnestus hästi, milleks aitas kaasa ilus kevadeilm. Vaatamata pikale talvevaheajale, saavutati n.n. „vana rasva" najal päris rahuldavaid tulemusi.

Tehnilised tagajärjed:

3 x 20 lasku v.kl. vabapüssist, 50 meetrilt rahvusvahelisesse märki: 1. Edgar Tiilen, lamades — 192, püsti — 173, põlvelt — 176, kokku — 541, 2. Evald Gering, 191 — 156 — 187 — 534, 3. Udo Robi, 194 — 157 — 157 — 508, 4. Karl Trei, 190 — 124 — 181 — 495, 5. Arnold Pakker, 177 — 136 — 145 — 458.

Noored — Spordipüss, 20 lasku lamades, 50 mtr.

1. Robert Saar, 177 (200 võimalikust), 2. Andres Tamm, 166, 3. Hannes Aasa, 157, 4. Andru Aarlaht 150.

E. T.

Spordiuudiseid kodumaalt

Tallinna Spordiinternaatkool võtab vastu uusi õpilasi järgmiseks õppeaastaks VII—XI klassi järgmistele erialadele: murdmaa- ja laskesuusatamine, suusa-kahevõistlus ja mäehüpped, võrkpall, korvpall, kergejõustik, ujumine, klassikaline maadlus ja laskmine. Katsed soovijaile korraldatakse Tallinnas ja Otepääl. Võrk- ja korvpallis on eelistatud pikakasvulised, heade kehaliste võimetega õpilased. Tallinna Spordiinternaatkooli või selle Otepää filiaali lõpetajad saavad keskkooli lõputunnistuse ja kõrge sportliku kvalifikatsiooni koos õigusega asuda õpinguid jätkama ükskõik millises N. Liidu kõrgema astme koolis.

☆

Tiraspolis peetud N. Liidu ulatusega sõudevõistlustel esinesid hästi Pärnu sõudjad. Roolijaga kahesel võitsid esikoha Toomas Ollesk ja Tõnu Vihmaru, roolis oli Arvi Pärgma. Teisel päeval saavutas roolijata neljane, kus lisaks Toomas Olleskile ja Tõnu Vihmarule olid kaasas Paul Vallivere ja Raivo Parts neljanda koha.

☆

Balti üliõpilasmängude ujumisvõistlustel Riias tuli esimeseks Läti, saades 190 punkti, teiseks jäi Eesti 186 ja kolmandaks Leedu 145. Võistlustel saavutati mitu uut Eesti rekordit. Meeste 4 x 100 m kombineeritud teateujumises, kus ujusid Oleg Labzin, Heiki Lomp, Margus Kukk ja Kalle Liivamägi viisid eesti ujujad Eesti rekordi alla 4 minutist, andes uueks rekordiks 3.57,0. Ka 200 m seliliujumises saavutas O. Labzin uue Eesti rekordi 2.12,1. Heiki Lomp ujus 100 m rinnuli uueks Eesti rekordiks 1.06,2, mis on 0,1 sek. võrra parem eelmisest. Esikohti saavutas Margus Kukk meeste 100 ja 200 m vabalt ja 100 m liblikujumises aegadega 54,7, 1.59,2 ja 58,4, Kalle Liivamägi 200 m liblikujumises ajaga 2.12,5, 4 x 200 m vabalt 8.08,4, naiste 200 ja 400 m vabalt Lilian Matsar aegadega 2.19,2 ja 5.05,4. 100 m liblikat Terje Tomson 1.09,5, 100 m selili Kaire Indrikson 1.10,7 ja 4 x 100 m vabalt ujumises 4.22,5.

☆

Leselidzes peetud kergejõustiku võistlustel heitis K. Külv ketast 65.34, mis on uueks ja tänavu esimeseks välisvõistlustel tehtud Eesti rekordiks.

☆

Jüriöö jooks toimus tänavu ka Hiiumaal. Sellest võttis osa 163 vieliikmelist võistkonda. Esikohale ei tulnud siiski mitte hiidlased, vaid Tartu Ehitusmaterjalide Tehase esindusvõistkond. Teisele kohale tuli Kärdla keskkooli I võistkond.

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

Eesti Sihtkapital Kanadas
Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele
Eesti Sihtkapital Kanadas
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

RISTSÕNA Nr. 1063

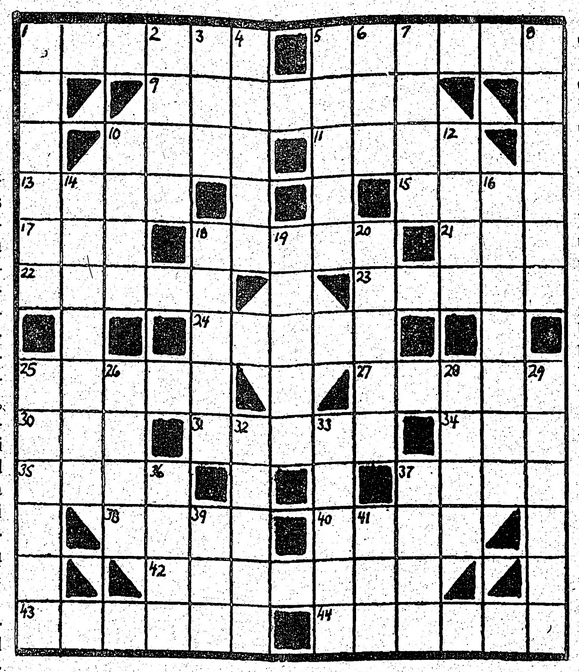

Põikread: 1. Sõiduloom kõrbemaades, 5. Laevaomanik, 9. Juhtiv tegelane, 10. Kangem marjajook, 11. Eestlane ühes võõrkeeles, 13. Sõjapidamisvahend, 15. Koha määrsõna, 17. Ohver, 18. Eesti kirjaniku eesnimi, 21. Veelind, 22. Alev Harjumaal, 23. Sõna, millega algab üks kümnest käsust, 24. Mehenimi, 25. Metall, 27. Vorm sõnast elama, 30. Kreeka jumalanna, 31. Määrsõna, 34. Tööriista, 35. Mõõdetakse stopperiga, 37. Peale, 38. Hispaania naisenimi, 40. Saksa filminäitleja, 42. Maja osa, 43. Riik Euroopas, 44. Tegelane „Libahundis".

Püstread: 1. Ärahüppaja, jooksik, 2. Tugevam pool, 3. Lõigatav tükk põllul, 4. Eesti ajakiri sajandi alguses, 5. Nädalapäev, 6. Mitte taga, 7. Endine eesti spordiselts, 8. Villem Grünthali kirjanikunimi, 10. Kaunistab tuba, 12. Sõna, millega algavad paljud muinasjutud, 14. Kohanimi Järvamaal, 16. Ebameeldiv putukas, 18. Mitte rikka, 19. Sidrun ühes võõrkeeles, 20. Enne, 25. Endisaegne rahaühik, 26. Talvine sõiduk, 28. Naisenimi, 29. Riiklik määrus, 32. Kohanimi Harjumaal, 33. Tuntud koht Inglismaal, 36. Prantsuse kirjanik, 37. Araabia nimi, 39. Koha määrsõna, 41. Ilmakaar.

RISTSÕNA Nr. 1062 LAHENDUS

Põikread: 1. Pärnulane, 7. Tia, 9. Oimetu, 10. Aken, 11. Polt, 12. Kangro, 13. Helena, 15. Olen, 16. Sulekene, 19. Paroodia, 21. Riia, 23. Shanss, 24. Ennist, 27. Irun, 28. Orus, 30. Arseni, 31. Dou, 32. Goldwater.

Püstread: 1. Pea, 2. Ärkvel, 3. Nansen, 4. Laplased, 5. Nolk, 6. Eitame, 7. Teng, 8. Autotehas, 13. Hooplejad, 14. Lear, 17. Laasinud, 18. Evin, 20. Otsing, 21. Ramona, 22. Istuge, 25. Nisu, 26. Trio, 29. Sir.

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, torud, puutööd jne.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Kotkajärve saab uue elektrijuhtmestiku

Meie noortevabariik Kotkajärve on teinud läbi mitmeid arenemisjärke. Et aja nõuetega sammu pidada, peab Kotkajärvel peaaegu igal aastal midagi täiendama, või uut ehitama.

Kohaliku Hydro nõudel tuli praegune elektrijuhtmestik laagrialadel postidelt ja puudelt maha võtta ja uus, nõuetele vastav maa-alune elektrisüsteem sisse panna.

Õnneks on skautlikus peres väga mitmesuguste erioskustega mehi. Elektrieriteadlasist moodustati komitee Jaan Lepa juhtimisel, Leo Puurits muretses eriti soodsate hindadega kõik elektrijuhtmed General Electric suurfirmalt ja Hugo Valter valmistas ühenduskastid.

Erilist tähelepanu väärivad aga talgupäeval 9. ja 10. mai nädalalõpul. Kohal oli noortevanemaid, noortesõpru ja noortejuhte: kokku 20 meest. Peab nentima, et oli tubli grupp mehi, kes ühe päeva jooksul asetas 4000 jalga juhtmestikku süvendisse.

Elektrispetsialistil Rein Holsmeril tuli kiirustada, et sammu pidada juhtmevedajatega. Ta tuli aga oma ülesandega hiilgavalt toime, sest laupäeva õhtuks olid Peamaja ja köök ühendatud uue liiniga.

Talgutöid juhatasid Silver Kask, Leo Puurits ja Egbert Runge; tublid talgulised: L. Esken, J. Haabniit, R. Karhunen, A. Kütt, K. Leemets, H. Liigsoo, A. Luiker, V. Medri, A. Olup, P. Pajos, V. Raudjalg, U. Rose, A. Reimann, M. Türk, H. Valter, E. Verder.

Talgulistel oli õnne, sest perenaisteks olid virgad gaiderid: peakokaks gaidmaleva juht Tiia Kütt, abideks Leili Terts, Liis Truuvert ja Silvi Verder.

Noorte malevad ja TESS tänavad kõiki talgulisi suure tööpanuse eest!

Mure on — kuidas tasuda uue elektrisüsteemi kulud? Noorte malevad ja TESS on alustanud rahakogumise aktsiooniga, teretulnud on aga pisemgi toetus meie ühiskonnalt või teistele organisatsioonidelt.

Töö Kotkajärvel pole veel lõpule viidud, eeloleva nädala alul kontrollitakse süvendisse asetatud juhtmestik. Siis kaetakse kraavid masinaga ja pikal nädalalõpul, 16., 17. ja 18. mail ootame jälle talgulisi, et katta kaljudele asetatud juhtmeid tsemendiga ja tasandada kinniaetud süvendid.

Lastevanemate abi on vajalik, kuna noortejuhid ei saa veeta mitu nädalalõppu Kotkajärvel, neil tuleb oma üksuse eest ka hoolt kanda, seepärast ootame Teid appi, kas või ainult üheks päevaks.

Egbert Runge

THE FURRIER
OLLI NIEMINEN
KASUKATE KÜLMRUUM
Moeuuendused, parandused ja puhastused
Uued kasukad tellimistööna
Õiglased hinnad
Tööruumi aadress:
5463A Yonge St.
Willowdale, Ont.
(The Finnish Place'i peal)
Telefonid: 224-2008, 881-0189

Tõlkimine „sõjaroim"

PHILADELPHIA (VES) — Piirkonnakohtunik Louis C. Beachtle mõistis 76-aastase ukrainlasest tapamajatöölise Volodimir Osidachi USA kodakondsuse kaotamisele ja väljasaatmisele, kuna ta Ukrainas saksa okupatsiooni ajal oli kordnik politseis ja ühtlasi tõlgi ametis.

Kohus leidis, et ta oli sellega „relvastatud lüliks" saksa okupantide ja nende poolt vaenatute vahel, samal ajal olnud tema korrahoidmine tänaval kordnikuna „tsiviilelanike mentaalseks tagakiusamiseks".

Huvitav oli otsus selle tõttu, et ukrainlast otsestes sõjaroimades ei süüdistatudki. Jatkus sellest, et ta tunnistas politseinikuna tänavatel patrulleerimist. Tema advokaat teatas, et otsus, mis toimus ilma zhüriita, kaevatakse edasi. Kohtuministeeriumi esindaja märkis, et 76-aastase väljasaatmine võib aega võtta, kuna ei ole teada kuhu teda välja saata.

Rudolf Reinaru I praostkonna praostiks

EELK USA I praostkonna sinod peeti 25. aprillil New Yorgis Pauluse koguduse seltskondikes ruumides. Sellel valiti pensionile siirduva praost Aleksander Hinno järeltulijana uueks praostiks Lakewoodi koguduse õpetaja Rudolf Reinaru. Abipraostiks jäi edasi senine abipraost Max Saar. Sinodist võttis osa piiskop Karl Raudsepp Kanadast ja veerandsada praostkonda kuuluvate koguduste esindajat.

Tagasivaade

Tuntud eesti haridustegelane, kirjanik ja ajakirjanik Märt Raud, kes suri Solnas, Rootsis 11. jaanuaril 1980. a. ja tema 99-ndas eluaastas, on 25 oktoobril 1971. a. Berghammas, Rootsis, kirja pannud alljärgneva autobiograafia, mis on aktuaalne ka tänapäeval, kuna terve ta elu on olnud raugemata võitlus.

3.

Leidsin tööd venekeele kursustel, mida korraldas „Keeltekooli" juhataja. Varti aga leidis selle juhataja, et oli lasknud valge varese mustade hulka. Ta saatis revideerima mu tööd ühe prantsuse keele õpetaja ja pidas mulle siis pika loengu, et ma võõrkeelte õpetamise uutest meetoditest tuhkagi ei tea. Anti nagu aiateibaga mõista, et võtku ma end lahti. Seda ma tegingi. Kui punane valitsus võttis nekruteid, korraldas ta neile vene keele õpetamise. Selleks vajati nii palju vene keele õpetajaid, et isegi kõik „kontrrevolutsiaegsed" õpetajad miilitsa valve all ametisse seati. Sain minagi endale ühe rühma. Revideerima tulid mind kaks meest „Täitevkomiteest". Need leidsid, et mu õpetus olevat väär — ma ei tohtivat õpetada Haridusministeeriumi poolt koostatud õpiku järgi, vaid — pidavat tuupima nekrutitele kätte sõjaväe venekeelsed oskussõnad. Ma ei lasknud end vangistada, vaid põgenesin Tartumaale sugulaste juurde. Olin olnud vahe peal vene keele õpetajate instruktoriks ka Nõmme pioneeride pataljonis politrukkide valve all, aga see töö oli lõppenud pataljoni äraviimisega.

10.

Tartumaal sattusin eesti partisanide võitlusse punaväe vastu. Olen kirjeldanud seda aega oma koolimälestustes. Pärast punaväe väljaandmist valiti mind Tartumaa koolinõunikuks. Sealt kihutas Hj. Mäe mind Läänemaa koolinõunikku asetäitjaks — seda kohta ei olnud liiklemise raskuste pärast ükski tahtnud vastu võtta. Jäin sinna kuni kodumaalt lahkumiseni. Peale koolide järelvalve olin õpetajate ettevalmistamisel kursuste juhatajaks. Ise õpetasin seal pedagoogikat, didaktikat, pedagoogilist psühholoogiat ja usuõpetuse metoodikat. Valmisid käsikirjad „Pedagoogika ja didaktika õpik", „Usuõpetuse metoodika" ja „Usuõpetuse lugemik algkooli noorematele klassidele". Põgenemisel ei saanud ma neid kaasa võtta ja need jäid ühe algkooli õpetaja hoole alla.

11.

Saksamaale põgenesin Hiiumaa ja Saaremaa kaudu. Saksamaal elasin esiotsa „saksa majanduses". Hiljem asusin Lüübeki Schwartau laagrisse. Seal valiti mind „koolitasjade korraldajaks." Asutasin koos õpetaja A. Ruuduga laagrisse algkooli ja gümnaasiumi ning olin mõlemates õpetajaks. Saanud teate, et mu poeg Jaan ja minia olid ühes Oldenburgi laagris, kolisin sinna, aga ei saanud esiotsa samasse laagrisse. Linnas tekkis neli laagrit — kaks eesti, üks läti ja üks segalaager kolmele Balti rahvale.

Asutasin kahes laagris algkoolid (kolmandas oli see juba olemas) ja Oldenburgi gümnaasiumi. Viimase direktoriks kutsusin end. põlluõõkooli juhataja, energilise Peeter Kitsbergi. Ohmstede algkooli juhatajaks sain energilise H. Pitea. Gümnaasiumi õpetajate kaadri koostamisega oli raskusi, aga õnnestus siiski. Hiljem kolisin Bloherfeldi eesti laagrisse, kus asus mu poeg. Olin seal algkooli juhataja. Laagrite eesti komiteed valisid mu ühtlasi Oldenburgi provintsi (endise riigi eesti koolide inspektoriks.

Kui UNRRA asemele tuli laagrite valitsejaks IRO, asus see laagrite kooliolusid reformima. Koolide üldjuhtimine anti koolide inspektorite kolleegiumi kätte. Iga rahvus (poola, läti, leedu ja eesti) sai oma inspektorid ja peainspektori. Mind määrati eesti peainspektoriks. Tuli võidelda poola inspektorjtega, kes esinesid IRO ees nõudmisega, et muude rahvuste koolid kaotataks ning põgenike lapsed saadetakse poola koolidesse. Saime sellest õigel ajal teada ja ajasime koos läti peainspektoriga selle kavatsuse nurja.

12.

Tütrel õnnestus pääseda Rootsi. Nad hoolitsesid selle eest, et saime naisega loa asuda Rootsi. Algul oli mul ületulekuga raskusi — Inglise sõjaväeline politsei pidas mind kommunistlikuks kirjanikuks ja Stalini laureaadiks Mart Rauaks ja ei tahtnud mind oma silmade alt Saksamaalt välja lasta. Tunnistajate ja Eesti Entsüklopeedia abil õnnestus välja selgitada see arusaamatus. Asusin Rootsis tegevusse arhiivitöölisena Eesti Komitee juures. Ametlikult sain koolide inspektori nimetuse, kuid mu peatööks oli kantselei amet. Kaks aastat olin ka Stokholmi eesti täienduskoolide (neid oli siis isegi kolm) õpetajaks. Kuna ma ei suutnud õpetada laulmist, andsin töö mitmekülgsema pedagoogi kätte.

Kirjutasin kantseleitöö kõrval kaks teost, ajaloolise „Kaks suurt" (Jaan Tõnisson ja Konstantin Päts) ja kriminaalromaani „Punane hunt" (mõlemad „Ortos"). Viibisin arhiivitöös 8 aastat. Kui sain Rootsi kodakondsuse ja lahkusin arhiivitöölt, vallandas mind E. Komitee juhatuse „Tartu vaim" inspektori kohalt kui sinna sattunud võõrkeha põhjendusega, et ma olevat liig vana ja läinud rahvapensionile. See toimus 15 aastat tagasi, kui tundsin end veel õige noorena. Kuid see tuli mulle kasuks — võisin pühendada kogu aja lugemisele ja kirjutamisele (ega ma muud tööd ei mõistagi).

Nüüd järgnesid raamatud:

1. Memuaarid kuni Vabadussõja lõpuni „Sulg ja raamat" (EKK).
2. Kultuuriajalooline populaarteaduslik „Eesti perekond aegade voolus" (EMP).
3. Romaan „Ülekohus ei seisa kotis" (Orto).
4—6. Eesti kooli ajalugu memuaarides — „Eesti kool aegade voolus" I ja II. „Alasi ja vasarate vahel" (EMP).
7. Romaan „Joosep ja Potivari naine" (Orto.
8. „Keset kärestikku", romaan (Orto).
9. „Nigul Eitea uperpallid", romaan (Orto).

Mu 90 sünnipäeva puhul ilmus „Ortos" romaan „Risti ja rästi" (Risti ja rästi käib meie elutee).

Mu artikleid ajalehtedes ja ajakirjades on võimatu loetleda.

13.

Seltskondlikust tegevusest võtsin kodumaal osa jõudumööda. Olin mitmes seltsis kirjatoimetaja, näitleja ja näitejuht. Olin Noorte Kotkaste malevavanem Viljandimaal, Pärnumaal ja Harjumaal, Maanoorte Vanemate Komitee ja aunhinnakomisjoni liige, Kaitseliidu malevate propagandapealik Viljandi-, Pärnu- ja Harjumaal. Rootsis olin alul E. Komitee liige, pärast olin Rootsi Eestlaste Esinduse asutaja ja Koolikomisjoni liige kuni tänavu kevadeni, mil lahkusin vanuse ja halva kuulmise pärast. Tänavu kevadel sain Rootsi Eestlaste Esinduselt kultuurauhinna. Töötan veel, ehkki ainult poole silmaga.

P S .

Mu algkoolide õpilastest on kõige tuttavamad: Vaivarast — Riigisekretär Terras ja pangadirektor Remmel. Virust — Nigulast — ajaloo professor P. Tarvel Helmest — haridusminister A. Jaakson, kolonel Jõgevast ja Virumaa õpetajate liidu esimees Pedisson.

25. 10. 71

Tervitusega

M. Raud

JÄRELSÕNA

Märt Raud oli kuni viimaste eluaastateni tegev kirjamehena. Veel 1977. a. ilmus ta sulest Eesti Vabariigi President Konstantin Pätsi monograafia „Riigiehitaja Konstantin Päts 1874—1956" (Kirjastanud Eesti Põllumeeste Kogude Esindus Paguluses. Stokholm 1977.

Märt Raua tütar fil.lic. Hinge-Mai Raud kirjutab A. J. Leinjärvele USA-sse ühes erakirjas 22. oktoobril 1979: „Kirjatööde peale me muidugi enam ei mõtle, kuigi isa mäletab hästi ja mõttedki käivad radupidi, mis vahel päris üllatab. Kui kord talle juua pakkusin ja valu järele küsisin, sain vastuseks pika loo poliitilistest tendentsidest. Ütelgu veel, et pole raudne mees... Ilma sekretärita poleks ta kirjutanud enam kümmekond aastat. Nüüd saime päästa veel paljugi, mis vanal kogenud inimesel oli südamel."

Hinge-Mai Raud oli silmanägemise kaotanud isa sekretäriks ja ta teoste toimetajaks.

Märt Raua autobiograafia „Tagasivaade" oli oktoobril 1971. a. saadetud ta kaastöölisele A. J. Leinjärvele. See on paigutatud Eesti Arhiivi Ühendriikides.

Baltimore, Maryland

28. veebruaril 1980

Aleksander J. Leinjärv

FURRIER
NIEMINEN
TE KÜLMRUUM
sed, parandused ja
uhastused
kad tellimistöörа
sed hinnad
uumi aadress:
A Yonge St.
wdale, Ont.
nish Place'i peal)
224-2008, 881-0189

e „sõjaroim"
LPHIA (VES) —
unik Louis C.
tis 76-aastase ukrain-
ajatöölise Volodimir
kodakondsuse kao-
väljasaatmisele, kuna
saksa okupatsiooni
nik politseis ja ühtla-
s.
is, et ta oli sellega
üliks" saksa okupan-
poolt vaenatute va-
l olnud tema korra-
änaval kordnikuna
mentaalseks tagakiu-

otsus selle tõttu, et
estes sõjaroimades ei
Jatkus sellest, et ta
itseinikuna tänavatel
t. Tema advokaat
us, mis toimus ilma
atakse edasi. Kohtu-
esindaja märkis, et
jasaatmine võib aega
ole teada kuhu teda

einaru
konna
s
I praostkonna sinod
llil New Yorgis Pau-
seltskondikes ruumi-
aliti pensionile siirdu-
eksander Hinno järel-
s praostiks Lakewoodi
etaja Rudolf Reinaru.
jäi edasi senine abi-
Saar. Sinodist võttis
Karl Raudsepp Kana-
randsada praostkonda
guduste esindajat.

pu Kotkajärvel, neil
iksuse eest ka hoolt
rast ootame Teid ap-
nult üheks päevaks.
Egbert Runge

lide õpilastest on kõi-
d: Vaivarast — Riigi-
ras ja pangadirektor
rust — Nigulast —
ssor P. Tarvel Hel-
idusminister A. Jaak-
Jõgevast ja Virumaa
u esimees Pedisson.

rvitusega
M. Raud

oli kuni viimaste elu-
ev kirjamehena. Veel
s ta sulest Eesti Va-
dent Konstantin Pät-
ia „Riigiehitaja Kons-
1874—1956" (Kirjas-
Põllumeeste Kogude
luses. Stokholm 1977.
tütar fil.lic. Hinge-
rjutab A. J. Leinjär-
ühes erakirjas 22.
79: „Kirjatööde pea-
i enam ei mõtle, kui-
ab hästi ja mõttedki
pidi, mis vahel päris
kord talle juua pak-
järele küsisin, sain
ka loo poliitilistest
Ütelgu veel, et pole
... Ilma sekretärita
jutanud enam küm-
t. Nüüd saime pääs-
i, mis vanal kogenud
südamel."
Raud oli silmanäge-
d isa sekretäriks ja
netajaks.
autobiograafia „Ta-
li oktoobril 1971. a.
kaastöölisele A. J.
See on paigutatud
Ühendriikides.
Maryland
aril 1980
ksander J. Leinjärv

Ly Parma

See on elamiseks hea maa

Lõuna-Aafrika reisikirju

IX

PUHKEPÄEVAD RIO DE JANEIROS

Jätnud L.-Aafrikaga jumalaga, lendame Brasiiliasse, kus peatume Rio de Janeiros mereääres 4 päeva lausa puhkamiseks ja hingetõmbamiseks enne talvist kojujõudmist.

Oleme seal olnud ennegi, ent vanad, tuttavad kohad tuleb uuesti üle vaadata. Ilm on endistviisi väga kuum, merevesi Flamengo, Ipanema ja Copacabana rannas on sama nauditav kui varemaltki. Crocovado ja Kristuse kuju on endiselt alles ja suhkrupea-mäele sõidame jällegi köisraudteel, kuigi vagunid on nüüd uued ja võtavad peale 76 reisijat endise 22 asemel.

Uudne ja väga imponeeriv on uus 14 km pikkune sild, Rio Niteroi Bridge, ehitatud 1963. a. peale ja valmis sai ta 1974. a. Silla maksimum-kõrgus on 72 m ja sealt alt pääsevad läbi suurimadki laevad. Sõidame hiigelsilda pidi üle Guanabar lahe Niteroi Citysse ja võtab aega omajagu, ent on muidugi märgatavalt kiirem, kui endine parvega ülesõit.

Ka üheks ööklubituuriks temperamentse Samba-Show vaatamiseks jatkub aega ja võib kindel olla, et sambat ei tantsi küll keegi paremini, kui tõmmud brasiillased.

Riosse jõudsime parajasti päev pärast suurt karnevali, peatänavad on alles dekoreeritud ja ülesseatud tribüünid kõnniteedelt koristamata. Muidugi, peaks olema kahju, et karnevalist ja rahva suurkogunemisest ilma jääme, ent olen ühe karnevali Haitis läbi teinud ja kogu omas hullumeelses ekstaasis tundus see lõpuks võõras, ülepingutatud ja otse masendav. See ei ole meie jaoks. Võib-olla tundub see jutt nagu rebasest ja viinamarjadest: kui marju kätte ei ulatanud, väitis rebane: „Ega ei tahagi neid, hapud, sellised!" ja kui see karneval just meie ajatabelisse sisse oleks mahtunud, küllap me seda siis omamoodi nautinudki oleksime.

Ja kui lõpuks viimasel õhtul kojulennuks lennuväljale sõidame, võin väita sama, nagu kord varemaltki: „Brasiilia taksijuhid on endistviisi kõige pöörasemad sõitjad maailmas."

NEEGRITE 52 ERIKEELT

Enne, kui reisikirjadele päriselt lõppunkti panen, peaksin kõnelema pisut Lõuna-Aafrika Vabariigist üldiselt. Ma tean, et seda mult küsitakse.

L.-Aafrika Vabariik on suur maa, võrdluseks on ta pindalalt üle viie korra suurem kui Inglismaa, kolm korda Texase suurune ja suurem kui Saksa, Prantsusmaa ja Portugal pindalalt kokku on. Rahvas on enamikus kaksik-keelne. Ametlikeks riigikeelteks on inglise ja afrikaani keel (viimane on väljakujundatud vanast hollandi keelest uute lisanditega, mis ametliku staatuse sai 1926. a.),

aga peale nende on neegrisuguharudel oma erinevad keeled ja dialektid ning neid on tervelt 52 erikeelt, mis üksteisega palju ei sarnane.

Et hakkama saada erinevaist neegriküladest valgete juurde tööleasuvate pärismaalastega, selleks on esperanto keele eeskujul loodud uus, lihtne, kunstlik keel nimega fanagalo, selles on umbes 1000 sõna ja eriti kasutatav on see kaevandustööliste juures.

„Mustad õppivat selle keele selgeks nädala jooksul, mina olen seda teha proovinud 10 aastat — ikkagi ei saa kätte," jutustab meile kord üks reisijuhte, kes oma grupile, muide, laitmatult seletusi anda võib viies Euroopa keeles.

Elanikke on L.-Aafrikas üle 23 miljoni, neist 4 milj. valgeid, 2½ milj. värvilisi (coloured), 746.000 asiaati ja 16½ milj. musta (blacks). Valged on peamiselt varajasemate asunikkude hollandlaste, prantslaste, inglaste ja sakslaste järglased, aga ka uustulnukad Kreekast, Portugalist ja mitmelt poolt mujalt Euroopast.

APARTHEID

Riigijuhiks esinduslikus osas on president, poliitilises mõttes peaminister koos parlamendiga, nende valijaiks on hääleõiguslikena registreeritud kodanikud. Hääleõiguslikkuse küsimus koos mitmete muude erinevustega on pikemat aega olnud välismaailmale võõrastavaiks ja problemaatikat tekitanud küsimusiks ning teiste maade ajakirjanduse poolt enamasti ebaõiglaselt ja sihilikult ühekülgsena valgustatud siin valitseva apartheidi tõttu

Apartheid omab pahakõlalise sõnavärvingu, kuigi ta sugugi ei tähenda allasurumist, vaid hoopis eraldumist või lahusolekut, mis on sootuks erinevad mõisted

ja pressi poolt palju käsitatud rahulolematused ei ole mitte niivõrd riigis endas sündinud käärimised, kui just kommunistlike niiditõmbajate poolt tekitatud ülemaailmsed rahulolematused.

Apartheidi all mõistetakse valgete, mustade ja värviliste eraldumist, milles pole õigupoolest midagi erilist. Apartheidi esineb igapäevases elus igal pool, erirahvad, erinevad tööülesanded, kombed, usud ja palju muud lahutavad inimesi erirühmadeks. L.-Aafrika on aga vist ainuke riik, kus mustade ja valgete elurajoonid on eraldatud, kus valged ei saa osta mustade rajooni omale maad ega maja ja ümberpöördult. Näib, et see teab elu ühtlasemaks, õnnelikumaks, igaüks saab elada oma kommete, traditsioonide ja tavade kohaselt. Mustade ja valgete vahekorrad on hästi korraldatud, suuremad lahkhelid on mustade ja värviliste vahel.

Selliseid pärismaalaste viletsaid elutingimusi, nagu on Indias, Aasias, L.-Ameerikas räbalate „slumide" ja viletsate agulite näol, ei hakka silma.

Tööandjad hoolitsevad ise selle eest, et mustal töölisel oleks korralik elupaik või majake ja kui ta maal ühiskülas laulu, mänge ja oma erikombeid harrastades ka oma ümmarguses savionnis elab, siis on see siiski õnnelik elu, ilma nälja ja puuduseta elu, millest neid inimesi välja kiskuda ja neile sobimatus ühiskonnas neid elama panna oleks kindlasti vale.

MUSTAD TULITSEVAD OMAVAHEL

Ütles üks neeger: „Minu labidas ütleb mulle, mida mul teha tuleb. Vorster tõstis meid välja mudast." (J. Vorster on eelmise ja armastatud peaministri nimi). Praegusel peaministril P.W. Botha'l on väljatöötamisel uusi seadusi hääleõiguslikkuse korraldamiseks, kuidas aga apartheidi seadused täpsemalt on rakendatud, jääb väljasttulnule üksikasjades segaseks. Nii on, näiteks, üksikuid musti peale nende oma ülikoolide ka valgete ülikoolis, kes, miks, millistel eeldustel — ei tea.

Valgete ja mustade vahelised abielud on keelatud. Kas soodustada mustadega ühinemist abielude teel, või keelustada, oleneb sellest, millisena tuleviku maailma tahetakse: kas peab selle elanikest tulema ühtlane kakaovärviline mass või peaksime jääma endiselt oma värvi, isikupära ja multikultuuri juurde, ärajättes suures sulatuspotis ühtesegamise.

Mustade oma-riigi tekkimisel on suureks puuduseks suguharudevahelised tülid ja leppimatus mis seniloodud uutes riikides vaid anarhiat, verevalamist ja majanduslikku laostumist on tekitanud ja läheb enne veel palju häid aastaid, kui mustad oma riigi üle edukalt võimelised on valitsema — kui üldse on.

KORD ON MAJAS

Võrdluseks võiks korrata vaid paljukuuldud väidet, et mustadele iseseisvuse andmine oleks sama, kui anda lapsele mängimi oks tuletikud.

Öeldakse, et ega mustad ei tahagi valgetega otseselt koos elada. Nende elustiil, eluviis, kombed, tavad, traditsioonid ja eriti ekspidamised ja uskumised on erinevad. Sellest vaid üksainuke väike näide: Kui musta mehe naisele tehakse kõlvatu ettepanek, siis peab must mees ettepaneku tegija tapma, kui ta mees olla tahab — nii nõuab tõekspidamine ja tava. Kohus seda arvestab, must mees saab sellise kuriteo eest väiksema karistuse, valge võidakse aga mõrva eest eluks ajaks vangi panna. Selliseid näiteid leidub teisigi.

L.-Aafrika Vabariik omab hästi treenitud, küllaldaselt ja ülimoodsalt relvastatud sõjaväe ja kõige kuulu järgi suudab end ka kaitsta. Kord näib olevat majas, L.-Aafrika ei ole riik, mis püssipauguta kommunistide või ükskõik millise võimu alla langeks nagu juhtus Balti riikidega. Võib-olla, et USA-lgi oleks siit mõndagi õppida, kui mõelda, näiteks, eelmise aasta rassirahutusile Miamis või mujal.

Kuna L.-Aafrika on väga rikas maa, siis on ka riigimaksud soodsad, kapitalikasum (capital gain) ei kuulu maksustamisele, nagu see siin sünnib ja majanduslikud edasijõudmisvõimalused on seetõttu head.

„See on elamiseks hea maa," nii tundus see ühe lühikese reisi järele, mis muidugi ei tarvitse tähendada, et Kanada seda ei oleks. Nii seal kui siin on meie rahvas isamaatu, siin on Kanada saanud meie uueks kodumaaks, meie noorpõlvele koguni sünnimaaks ja ka see maa siin on elamiseks bea maa.

Lõpp

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 781-5556, 789-7579,
kodus 489-6709

Johannes Järvalt
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Eelistatud praktikaalad:
Tulumaksud jt. riigimaksud
Testamente, hooldusi ja pärandi-tompe
Üldpraktika
Õhtuti: (416) 757-9190
Päeviti: (416) 967-6660

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame:
Zeiss, Rodenstock, Metzler
Spetsialiseerunud contact lenside alal
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääne pool Dundas'e subway'd
TELEFON 535-6252

Ontario Place.

Perekondlik lõbutsemiskoht.

Ontario Place kujutab endast kolmele inimkäte poolt rajatud saarele loodud aakrite suuruseid rohelisi väljakuid, mis asuvad Ontario järve jahedal rannikul. Meie Forumil esinevad igal õhtul rahvusvahelised staarid. Seal on vetellibisemise rajad, „disco roller" väljak, laste lõbustamiseks ehitatud küla, head restoranid, paadid, pedal-paadid, paadisadam ja kuue korruse kõrgune kinoekraan. Peale selle veel palju muud.

Ontario North Now pakub West Islandil üheksas paviljonis ettekandeid pildis ja helist Northen Ontario haaravusest ja ilust.

NÜÜD AVATUD

See kõik kuulub teile

ontario place

955 Lakeshore Blvd. West, Toronto, Ontario, Canada. M6K 3B9. (416) 965-7711.
A Crown Corporation of the Government of Ontario. Ministry of Industry and Tourism.
Hon. Larry Grossman, Minister.

● Göteborgi eesti põllumehed pidasid septembri lõpul oma lõikuspidu. Avapalvuse pidas õp. Jaak Reesalu, Göteborgi Põllumeeste Kogu esimees Elmar Aibast tervitas osavõtjaid, pikema peokõne pidas Leelo Pukk. Oma kõnes ta märkis, et „peale Estot on meil palju teha, et võitu ära kasutada. Ei tohi ka unustada neid, kes meie hulgas ei oska eesti keelt. Stokholmi algkoolis on küllalt neid lapsi, kes kooli tulles ei valda ühtegi sõna eesti keelt." REE poolt tõi tervitusi J. Haabmaa. Õhtu kestel esinesid ettekandelises osas Maj Viin kitarri saatel eesti- ja rootsikeelsete meeleolulauludega. Peter Koger ja Heino Pahtman esitasid lõbusaid lugusid ja Ott Reimo kunstnikuna joonistas karikatuure.

20. juunil eestlaste suurkokkutulek Geislingenis

GEISLINGEN (ER) — Eestlaste Keskkomitee poolt käesoleval suvel 20. juunil Geislingenis ettenähtud kultuuripäev-suvepäev tõotab kujuneda kõigi eelduste kohaselt eestlaste seeaastaseks suurkokkutulekuks. Kavas on vaimulik talitus kalmistul eestlaste mälestussamba juures ja pärjapanek. Hiljem on ette nähtud kogunemine eestlaste vanasse kultuuritemplisse — Jahnhallesse, mis ümberehitatuna jätab kõigiti nägusa mulje. Esinevad laulukoor „Leelo", Stuttgarti rahvatantsutrupp „Kungla rahvas" ja Bocholti rahvatantsutrupp „Põhjala". Solistidena on ette nähtud üldiselt tuntud pillimees Edgar Pent ning sopran Linda Michel. Lõpuks seltskondlik koosviibimine tantsuga.

Peolised kasutavad kokkutulekuks peale rongide ja isiklike sõidukite mitmes kohas veel busse. Nii stardib üks buss Bocholtist, mis toob 65 tegelast ja külalist, kes saabuvad Geislingeni juba päev varemalt, s.o. reede 19. juunil. Siis on buss ette nähtud ka Münchenist ja kavatsusel on bussisõidud veel Schwetzingenist, Nürnbergist ja teisalt.

Kuulutamine

„VABA EESTLASES"

täidab oma eesmärgi!

Laskevõistlus haavlipüssist

Toronto Eesti Õngitsejate ja Jahimeeste Seltsi liikmete vaheline laskevõistlus haavlipüssist korraldatakse laupäeval, 23. mail, algusega kell 10 hommikul Läti Jahiklubi „Berzaine" laskerajal. Võistlus toimub rändkarikale ja seltsi poolt väljapandud auhindadele. Võistluses osavõtjatel tuleb kaasavõtta oma laskemoon. Palume kõikide laskehuviliste osavõttu.

★

Seltsi 1981. a. kevadine kalapüügivõistlus korraldatakse laupäeval, 6. juunil Simcoe järve Cooks Bayl. Võistluseks koguneda kell 7.30 hommikul Milleri paadisadama parkimise platsil. Võistlus toimub rändkarikale ja seltsi poolt väljapandud auhindadele. Lähemat informatsiooni võistluse korra kohta antakse kogunemise kohal.

Juhatus

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 14. mail 1981 — Thursday, May 14, 1981

KIREV MAAILM

PICKERING, Ont. — On raske uskuda, et kogudus võiks pankrotti minna, aga First Baptist Church Pickeringis on kuulutanud end pankrotti ja saatnud laiali oma koguduse. Veoautotäied kiriku sisustusest, kaasaarvatud kaks klaverit ja orel on pandud oksjonile, et katta koguduse üle $35.000 suurust võlga. Yale & Partners Chartered Accountants, kes seda juhtumit käsitleb, ütleb et oma 30-aastase tegevuse jooksul nad pole kunagi enne kuulnud kiriku pankrotti minekust. Firma lootis, et kogudus leiaks rahuldava lahenduse võlausaldajate rahuldamiseks, kuid seda ei õnnestunud korraldada. Suuremad võlgnikud olid üks Markhami ehitusettevõte, kellele võlgneti $15.742, üks transportkompanii, kelle bussidega toodi inimesi kirikusse, $7000 ja õlikompanii $4000. Pealegi oli 200-liikmeline kogudus ka arvuliselt viimaseil aastail tagasi läinud.

BEIRUT — Kuna Beiruti vana linnakeskus on pidevate võitluste tõttu tühjaks jäänud, on kaupmehed leidnud endale uued äritsemise kohad Lääne-Beiruti rannabulvarile. Kitsale ranna-alale paigutatud basaaril on eriline võimalus osta eriti odavalt maailma tuntuimaid dzhiine, Pariisi kallimaid parfüüme, mistahes moeloojalt saadud rõivastusesemeid, kellasid, elektroonilisi aparaate jm. Kuid kõik see odav maailmakaup on võltsitud, sel ei ole mingit ühendust originaalsete tegijatega. Küsimuses on maailmaulatusega probleem, mis on paisunud miljardite dollarite suuruseks äriks, mis on saanud eluõiguse araabiamaades. Hiljuti konfiskeeris Liibanoni toll suurema saadetise Taivanis valmistatud Omega-kellasid.

PITTSBURG — Dr. David Van Thiel, kes on uurinud alkoholi mõju mehe suguvõimele, on leidnud, et suurem joomine 5—8 aasta jooksul (6 või rohkem topeltnapsi päevas) võib põhjustada suguvõimetuse ja steriilsuse. Ta on kuus aastat juhatanud sellekohast uurimust USA National Institutes of Health juures. Kui varem arvati, et napsimeeste seksuaalsed probleemid olid põhjustatud maksa vigastusest, siis nüüd on tõendeid, et alkohol otseselt vigastab sugunääret ja osa ajust, mis kontrollib seksuaalseid funktsioone.

HÄMEENLINNA — Volframi, kallihinnalist metalli, on leitud jälle Rovanieme ja Hämeenlinna piirkonnas mitmes kohas. Mõlemas kohas kavatseb Rautaruukki Oy jätkata uurimusi selgitamaks võimalusi veelgi suuremaiks leidudeks ja on lubanud leiutasu neile kes ettevõttele saadavad maaki sisaldavaid graniiditükke. Sellele üleskutsele on mitmed reageerinud ja nii sai ettevõte Ivalost kaljutüki, kus oli ka kulda. Seni on Lapimaal kulda leitud liivas, kuid uus avastus on tähelepanu viinud ka kaljudele.

Laupäeval, 9. mail oli T.E.S. Lasteaias lõpuaktus ja emadepäeva tähistamine. Pildil vaade tänuvustele lõpetajatele, keda oli kokku 24, hoidmas oma käes lõputunnistust, kuna rinda ehivad lasteaia embleemi kandvad rinnamärgid.

Foto: Vaba Eestlane

Vapper mees, kes suri sunintöölaagris

Ühendriikide ajakirjanik David Wilis'e järelhüüe Jüri Kukele

Ühendriikide mõjuka päevalehe „The Christian Science Monitor'i" kolmapäevases, 6. mai väljaandes ilmus lehe kommentaaride leheküljel artikkel, mille on kirjutanud David Willis, kes oli selle ajalehe Moskva kirjasaatjaks kuni käesoleva aasta 1. jaanuarini. Kirjutis kannab pealkirja „Mälestades vaprat Jürit" ja see on kirjutatud Londonis kus Willis praegu töötab. Sama artikli avaldas ka Toronto „Star" pühapäeval, 10. mail ilmunud numbris. Avaldame alljärgnevalt artikli täies ulatuses.

„Mul on kodus paar kindaid — õhukesed, pruunid, lihtsad. Need ei kuulu minule. Need kuulusid ühele kangelasele — ühele kõige vapramale mehele keda ma olen kunagi kohanud. Nüüd aga ma ei saa neid talle tagasi anda. Nende omanik on hiljuti surnud, ühes nõukogude vangilaagris, Arhipelaag Gulagis, külmunud Põhja-Venemaa lagendikul, Murmanski piirkonnas.

Käesolev artikkel on kirjutatud tema mälestuseks: tasane, kõhetu, tagasihoidlik, intelligentne ja aus mees kelle nimi oli Jüri Kukk.

Ta suri selle pärast, et ta silmad läksid lahti KGB ja kommunistliku partei totalitaarse kontrolli suhtes, mis kehtib N. Liidu ja tema armastatud kodumaal Eestis.

Ta töötas vaikselt palju aastaid anorgaanilise keemikuna Eestis. Ta oli isegi 12 aastat kommunistliku partei liige. Kuid ta viibis ühe aasta uurimistööl ühes instituudis just väljaspool Pariisi (aastatel 1975 ja 1976) ja kui ta tuli koju tagasi ta oli teine inimene.

Mina kohtasin teda esimest korda keset masendavat talve aastavahetusel 1979 ja 1980 ühes jäätunud, üksildases Moskva pargis. Seal oli niivõrd külm, et me saime vaevu paigal seista. Ma kutsusin tema ja tema kolleegi Mart Nikluse meie korterisse, pakkusin neile teed ja õppisin tundma tema vaikset kindlameelsust ja julgust.

Ta ei ole nii hästi tuntud kui Andrei Sahharov või Anatoli Shtsharanski.

Ta ei ole saanud Nobeli preemiaid ega ülemaailmseid ajalehtede pealkirju. Aga minule ta sümboliseeris üksikisiku kõigutamatut usku vabadusse.

Lõpuks ta suri selle usu nimel 27. märtsil 1981. Ta oli 40 aastat vana.

Tema matusel, nii nagu see oligi, olid kohal tema abikaasa Silvi, viis sõpra ja 25 KGB agenti Vologda kõleduses, 400 kilomeetrit Leningradist ida pool. Tema haual ei ole mingit nime — ainult tema vangistusarv — 23781. Tema lesel ei ole mingit fotot sellest — KGB agendid rebisid ühe tema sõbra käest ära fotokaamera millega viimane oli pildistanud matusetalitust ja valgustasid seesoleva filmi.

Jüri ütles mulle, et tal oli võimatu aktsepteerida kommunistlikke propaganda avaldusi pärast seda kui ta oli Prantsusmaalt koju tagasi saabunud. Partei jutu kohaselt oli elu Eestis oivaline — aga tema enda silmade läbi nägi ta hoopis vastupidist. Ta tunnetas, et ta ei saa jätkata partei liikmena.

Ta koostas lühikese lahkumiskirja kohalikule partei peakorterile.

Tema arvates oli see tühipaljas formaalsus, oletades, et ta saab elada edasi ja töötada nagu varem.

Ta oli jahmatanud kui ta tuli koju ühel heal päeval ja kuulis, et tema abikaasat Silvit olid külastanud erariides mehed, kes üritasid talle survet avaldada öeldes, et Kukk paigutatakse vaimuhaiglasse kui ta ei võta oma parteist väljaastumist tagasi. Tagakiusamine üha kasvas. Mida rohkem seda juhtus — seda järeleandmatuks muutus Kukk. Ta kaotas oma õpetlase töökoha.

Lõpuks ta ühines ühe teise dissidendi, Mart Niklusega, kes oli pidanud võitlust võimudega sest saadik kui ta oli lõpetanud ülikooli.

Niklus, nurgeline, kehakas, äge mees rahutute silmade ja närvilise olekuga nagu need kes peavad alati valvel olema KGB pärast, oli Jüriga koos kui me pargis kohtusime. Mõlemad rääkisid head inglise keelt.

Ja mõlemad kirjeldasid olukorda Eestis, rahvuslikke demonstratsioone ja avaldust millele Niklus oli eelnenud aastal allakirjutanud mis nõudis Balti riikidele iseseisvust.

Hiljem andsid nad mulle avalduste eksemplare, mis nõudsid vastuseisu nõukogude invasioonile Afganistani ja toetasid Moskva olümpiamängude boikoteerimist 1980. aasta suvel. Nad soovisid, et ma tsiteeriks nende seisukohti.

Viimast korda kui ma kohtusin Jüriga oli siis kui me sõitsime koos minu autos Sadowoye maanteel (s.t. Moskvas). Kolm minutit pärast minu autost välja astumist vahistati teda KGB poolt ja peeti kinni kolm päeva ilma ametlikke süüdistusi tõstmata. Pärast seda kui ta oli Tartusse tagasi saadetud, helistas ta mulle ühest telefonikioskist, öeldes kui jahmunud ta oli nähes KGB-d ignoreerimas harilikke kinnipidamisreegleid. Ta pandi kongi koos joodikutega.

Protokollile tema vastustest ülekuulamisel olid allakirjutanud kaks nn. „tunnistajat", keda ta hiljem kohtas vangikongis — vangid keda oli juhuslikult välja nopitud allakirjutama avaldusele millest nad ei teadnud mitte midagi.

Ta viidi tapi korras Moskvast ära põhjusel, et ta oli selles linnas viibinud rohkem kui kolm päeva (mis on formaalselt korravastane) olgugi, et ta oleks õigel ajal koju jõudnud, kui teda ei oleks kinni peetud.

Umbes kuu aega hiljem arreteeriti teda Tartus, Silvi ja nende väike poeg ning tütar olid meeleheitel. Lastele karjuti koolis peale ja kimbutati nende kooliõdede-vendade poolt, samal ajal kui õpetajad vaatasid lihtsalt pealt.

Lõpuks süüdistati Jürit väljamõeldiste levitamises, mis laimasid nõukogude süsteemi. Niklus arreteeriti veelgi tõsisemate süüdistuste alusel 29. aprillil. KGB avaldas kuude kaupa eesti arstidele survet, et need tunnistaksid Jüri vaimuhaigeks. Nad keeldusid seda tegemast. KGB pidas teda pärast seda kinni kurikuulsas Serbski psühhiaatrilises instituudis Moskvas. Ta alustas näljastreiki nagu tegi seda ka Niklus.

Mõlemad mehed oli koos kohtu all 5. kuni 8. jaanuarini Eesti pealinnas Tallinnas. Mõlemad keeldusid kohtus rääkimast.

Lõpuks Jüri kummardus Silvi poole ja tõotas jätkata näljastreiki, mis oli selleks ajaks kestnud juba 41 päeva.

Talle mõisteti kaks aastat sunnitöölaagrit. (Niklus, kes oli teist korda kohtu ees, sai 10 aastat sunnitöölaagrit ja viis aastat sundasumist). 27. märtsil käesoleval aastal Jüri langes Gulagis, keeldudes ikkagi toitu vastuvõtmast ja võideldes ikkagi ideaalide eesti mida nõukogude riik eitab."

Senat ettevaatlik Salvadori toetamisel

WASHINGTON — Ühendriikide senati välissuhete komisjon on otsustanud külmutada kõik sõjalise abi Salvadori valitsusele kui president Reagan ei ole võimeline andma garantiid, et Salvadoris rakendatakse inimõigusi ning viljeletakse demokraatlikku süsteemi. Välisminister Haig katsus veel viimasel minutil senati väliskomisjoni mõjutada, mainides, et senati poolt antud ranged eeskirjad takistavad president Reaganit oma välispoliitika rakendamisel, kuid komisjon ei arvestanud välisministri seisukohtadega. Väliskomisjon otsustas aga samal ajal toetada president Reagani algatust sõjalise abi saatmiseks Argentiinale, mis juba pikema aja jooksul on teatavasti sõjaväelise valitsuse kontrolli all.

Kõige rohkem immigrante Vietnamist

CANADIAN SCENE — 1979. a. immigratsiooni arvuline statistika on nüüd lõpule viidid ja sellest nähtub, et Vietnam andis Kanadale arvuliselt suurima immigrantide grupi — 19.859 isikut või 17,7% immigrantide üldarvust. Teised suuremad grupid tulid Inglismaalt — 12.853 isikut või 11,5%, Ühendriikidest 9.617 isikut või 8.6%, Hong Kongist 5.966 isikut või 5,3%, Indiast 4.517 isikut või 4%, Laosest 3.903 isikut või 3,5%, Filipiinidest 3.873 isikut või 3,5%. Immigrantide koguarv 1979. a. kohta oli 112.096, mis on 29,9% enam kui 1978. a., kuid 25% vähem kui eelmise kümne aasta kohta.

USA teeb ettevalmistusi õliallikate kaitsmiseks

BRÜSSEL — Brüsselis toimuval NATO kaitseministrite konverentsil diskuteeriti üksikasjaliselt Kesk-Idas asuvate õliallikate kaitsmise võimalusi kui need peaksid sattuma N. Liidu rünnaku märklauaks. Nõupidamisel esitas Ühendriikide kaitseminister Caspar Weinberger Euroopas asuvatele liitlastele ettepaneku, et need laseksid oma territooriumidelt läbi Ühendriikide varustuse ja sõjajõud kui neid on vaja kiires korras toimetada Pärsia lahe piirkonda. Kanada admiral Robert Falls, kes on praegu NATO sõjalise komitee esimees, andis ministritele üksikasjalise ülevaate N. Liidu sõjaliste jõudude kiirest kasvamisest viimaste aastate jooksul.

Riin Rivanool

Ajavahe

Aeg on selline asi, mida raske on ära seletada või defineerida, mis ta just on, aga et ajaga ühenduses palju pahameelt tulla võib, seda teab igaüks. Kes ajast kinni ei pea ja, näiteks, kohtamisele hiljaks jääb, võib ootaja ära pahandada ja iseenda ajab vihale juba lihtsalt see, et „aeg kaob käest ära". Kuhu?

Aga ma ei tahtnud sugugi filosoofiavalda targutama minna, vaid kõnelda hoopis ühest päris reaalsest ja traagilisest juhtumist.

Torukeste Tooni tõttas jooksujalul töölt koju ja kuulutas oma Toomale:

Nüüd ma tean, mida keegi senini välja uurida ei osanud. Nimelt meie bossi ehk peamehe ehk pealiku naise sünniaeg on 9/5 — 1931. Ma nimelt juhtusin ülemuse seljataga olema, kui ta mingeid uusi, vist passide saamise vorme täitis ja siis ma üle õla kiikasin."

„No ja mida erilist siis selles ongi?" jäi Toomas külmaks, nii et Toonike seda asja pikemalt seletama asus.

„Teeme üllatuse, saad aru! Sellise, milleks ei keegi teine tööl võimeline ei ole. See on ju maadami 50-aastane juubel, seda päeva mäletada, meeles pidada ja üllatada — see on juba midagi! Kristall-kauss või hõbekandik, kunstipärane antiikvaas või kunstniku maal — ilusaid asju on tuhandeid ja ma hakkan aegsasti ringi vaatama, mida paraja hinnaga ja tulusa kaubaga ära osta saaks."

Toonike on teoinimene ja kasulikku saladust tema hoida oskab ka, kuigi muudes juttudes suurt pidamist ei ole.

Õigeks päevaks oli kõik valmis. Vähemast ärist ostetud viguritega vaagen sai kallihinnalise juveeli karpi ümberpakitud, lindid-lehvid-tutid-paelad pakile ümber seotud ja Toomale pudel välismaist shampust — kallis, muidugi — samuti paelte ja tuttidega ilusasse paberisse mähitud. Lilled ja sobiv juubelikaart ka, no nii põhjalikult kõik ettevalmistatud ja sõnadki juubilarile ta elu ja ilu kohta mõteis kenasti ja vastavalt ritfa seatud.

Asusid siis Torukeste omad teele ja Toonike sädistas:

„Vaata kui tore, õige juubelipäev just laupäevasele päevale sattunud, küll see pidu ja pühitsemine siis ka täna peetakse ja see ei tähenda midagi, et me kutsutud pole. Õnne soovima võib ikka ja alati minna, ega me muud ootagi, aga kui sisse kutsutakse, egas ole parata: riides me ju vastavalt oleme, kingitused on väärtuslikud ja väärilised, nii et . . . No eks me siis näe. Ja sina, Toomas, ära sa palju rääkima tiku vaid jäta kõned ja kõnelemised rohkem minu hooleks! Vaata seda ka, et sa rumalaid nalju ei räägi, juubilari naljaviluks näpistama ei tiku, ega muidu sogast juttu suust välja ei aja! Küll mina . . ."

Bossi maja ees ei olnud pargitud veel ühtki autot ja Toomas nimetas:

„Ju see vara on, ei ole veel kedagi kohale jõudnud."

„Seda parem," arvas Toonike, „oleme esimesed ja vastuvõtt selle kohaselt südamlikum ja rahulikum."

Helistamise peale avas majaproua ise, hommikumantlis ja kuivatusrätik turbanimoodi pähe seotud. Ju ta äsja vannist tuli. Peremees ise ilmus ka nähtavale aluspesus, aga sai veel mingi mantli kärmesti üle tõmmata.

„Südamlikud õnnesoovid juubilarile ja olgu need järgmised viiskümmend eelmisest viiekümnest kenamad ja paremad," alustas Toonike lillekimpu ulatades, aga kaugemale ta ei saanud, sest bossi-proua tõmbas algul näost kahvatuks, siis läks lausa viha-punaseks ja käratas:

„See on häbematus, mina ja 50 — selge solvamine! Keda te siin narrima tulete, mu sünnipäevgi pole mitte mais vaid sügisel, häbematus, häbematus . . ." ja maadam kadus ust pagutades koridorist.

No niisugusel juhul ei osanud Toonike küll midagi muud ette võtta, kui et lõi käed silme ette ja hakkas valju häälega nutma. Tema on ikkagi õrna hingega ja nutt igas raskes olukorras omastkäest võtta. Nõndasi toetas ta siis peakese bossi õla vastu ja otsis lohutust.

Toomas aga tõttas „juubilarile". tasakesi uksest järele ja ei ole mitte teada, mis seal kinnise ukse taga sündida võis. Küll on Toomas tuntud tasase ja vähese jutu poolest ja küllap ta siis maadamil end välja rääkida ja südant kergendama meelitada oskas.

Boss omakorda selgest huvist ja uudishimust lasi Toonikesel kogu juubeli eel-loo ära rääkida ja sai sellest paraja portsu naerda.

Kui nüüd Torukeste omad silmad maas kodupoole sõitsid ja Toonike oma tavalise kõnevoolu jällegi tagasi saanud oli, selgitas ta:

„No kui ma seda sünnikuupäeva bossi seljatagant nägin, ega ma siis selle peale ei tulnud, et nad vahest kuunumbri ette ja kuupäeva selle järele kirjutavad, nii et 9/5 tähendab hoopis 5. septembrit ja mitte 9. maid. Aastaarvuga oli vist nii, et see üks oli vähe lohakalt kirjutatud ja tähendas hoopis 7, nii et 1927. Kujuta ette, juubel alles kuue aasta pärast — kui üldse — ja sellest saab küll igaüks aru, et kui ühte ilusat ja noorenägemisega naisterahvast nii palju vanemaks peetakse, siis oh taevas küll, siis küll head oodata ei ole!"

„Ei ole viga," rahustas salapärase muigega Toomas oma kurba naist, mille peale see lisas:

„Ega palgatõusu nüüd küll oodata ei ole . . ."

Teejoomise maailmarekord

Tee joomist peetakse üldiselt inglaste rahvusjoogiks, aga äsja neli läänesaksa noort lõid inglaste poolt saavutatud maailmarekordi, kui nad nelja tunni jooksul jõid 80 tassi teed. Endine rekord oli ühe inglise naise käes, kes aastal 1970 oli joonud 79 tassi teed kuue tunni jooksul. Saksa rekorditegijad olid 14—16-aastased.

Nalja

VESTLUS SÖÖKLAS

„Hallo, ettekandja! Tooge mulle ruttu supp, enne kui tuleb skandaal!"

Tuuaksegi.

„Nüüd ruttu karbonaad, tõesti, enne kui tõuseb skandaal!"

Tuuaksegi.

„Nüüd ruttu magustoiduks kompott, enne kui . . ."

Kui tellija on lõuna lõpetanud, tuleb ettekandja arvega ja pärib:

„Aga öelge, palun, miks peaks üldse algama skandaal?"

„Küll algab. Ma olen oma rahakoti ära kaotanud."